

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

სოხობაშვილი მარი

მედია და შრომითი ურთიერთობები საკონსტიტუციო რეფორმების
ჭრილში

ევროინტეგრაცია და შრომითი ურთიერთობები

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია სოციალური მეცნიერებების
მაგისტრის ხარისხის მოსაპოვებლად

ნაშრომის ხელმძღვანელი: მარინა მუსხელიშვილი-პოლიტიკურ მეცნიერებათა დოქტორი

თბილისი, 2017

სარჩევი

ანოტაცია.....	1
შესავალი	5
ლიტერატურის მიმოხილვა	7
მიზნები და ამოცანები	11
კვლევის დიზაინი.....	12
საკონსტიტუციო კომისია.....	14
საკონსტიტუციო პროექტების მიმოხილვა.....	14
სოციალური სახელმწიფო	19
შრომის ინსპექცია.....	21
კონსტიტუციის საჯარო განხილვები	28
დაინტერესებული მხარეები-Stakeholders.....	29
ბიზნესი და შრომის ზედამხედველობა	30
მედიის ანალიზი.....	35
დასკვნა/რეკომენდაციები	41
გამოყენებული ლიტერატურა.....	43
დანართები	46

ანოტაცია

მოცემული ნაშრომის მთავარი თემატიკა შრომითი ურთიერთობების მიმოხილვას ეხება, საქართველოში მიმდინარე საკონსტიტუციო რეფორმების ჭრილში.

ნაშრომის დასაწყისში საუბარია მედიის როლზე. იმაზე თუ რამდენად დიდი ვალდებულება აქვს მას საზოგადოების წინაშე. ნაშრომის შემდეგ ეტაპზე მიმოხილულია ლიტერატურა, ყველა ის წიგნი თუ სტატია რაც გამოყენებულია მოცემული ნაშრომის ფარგლებში.

ამის შემდეგ საუბარია ნაშრომის მიზნებსა და ამოცანებზე და დასაბუთებულია თუ რატომ მოხდა მოცემული თემის არჩევა სამაგისტრო ნაშრომად. მოცემული საკითხების განხილვის მიზანი კი სწორედ ის იყო, რომ კვლევას ეჩვენებინა თუ რამდენად სწორად გააშუქა საქართველოში არსებულმა მედია სივრცემ მიმდინარე საკონსტიტუციო ცვლილებები. სწორად და დემოკრატიულად გაშუქებაში ამ შემთხვევაში იგულისხმება რაზე გაამახვილა მან ყურადღება და რა სიხშირით ასახა ის ფაქტები და მოვლენები, რომლებიც საკმაოდ სწრაფად ვითარდებოდა მიმდინარე ცვლილებების დროს. ასახა თუ არა ის საკითხები რაც შრომით ურთიერთობებს ეხებოდა. თუ ასახა, მაშინ რაზე გაამახვილა ყურადღება და რა კონტექსტით გააშუქა. ხომ არ ცდილობდა ეს საკითხები ისე მიეწოდებინა მაყურებლისთვის, რაც რეალობას არ შეესაბამებოდა და მხოლოდ ტელე არხის რეიტინგის გასაზრდელად სჭირდებოდა. მოცემული საკითხების გამოსაკვლევად მიმოხილულია სამაგისტრო ნაშრომის ფარგლებში ჩატარებული კვლევა, მისი მეთოდოლოგია, მიზნები და შედეგები რაც ამ კვლევამ აჩვენა. კონტენტ ანალიზის მეშვეობით გამოკვლეულია რამდენად სწორად და დემოკრატიულად მიმოხილა მედიამ მიმდინარე საკონსტიტუციო ცვლილებები. ასევე ზოგადად რა როლი შეასრულა მედიამ შრომითი ურთიერთობების გაუმჯობესებაში.

ამის შემდეგ საუბარია ტექსტის ძირითად ნაწილზე, რომლის ფარგლებშიც განხილულია საკონსტიტუციო კომისიის შექმნის მიზნები, მისი განვითარების და საქმიანობის ყველა მნიშვნელოვანი ნაბიჯი. შემდეგ მიმოხილულია საკონსტიტუციო კომისიაში შეტანილი პრპოზექტები, რომლებიც შრომით ურთიერთობებს ეხება. ასევე ზოგადად განხილულია

საქართველოში არსებული მდგომარეობა შრომითი ურთიერთობების კუთხით, ის პრობლემები, რომლებიც დღესდღეობით ყველაზე მწვავედ დგას. მედია სისტემები, საკონსტიტუციო კომისიის მუშაობაში გამოკვეთილი 2 მნიშვნელოვანი დისკუსიის მიზეზი-შრომის ინსპექცია და სოციალური სახელმწიფოს პრინციპი, მთავარი დისკუსიის მიზეზი-ბიზნესი და შრომის ინსპექციის ურთიერთმიმართება. ნაშრომში ასევე ყურადღება გამახვილებულია ამ საკითხზე დაინტერესებული მხარეების პოზიციები და ამასთან ერთად მიმოხილულია ბიზნესის როლი შრომით ურთიერთობებში. ზოგადად ბიზნესმენების პოზიციები საკონსტიტუციო განხილვებში.

ბოლოს კი საუბარია მედიის ანალიზზე და დაკავშირებულია კვლევის მიერ მოცემული შედეგები საქართველოში არსებულ მედია სისტემების მუშაობასთან. ბოლოს მოცემულია დასკვნა, სადაც შეჯამებული და გაანალიზებულია ყველა ის მნიშვნელოვანი საკითხი, რაზეც მოცემული ნაშრომის ფარგლებში იყო საუბარი.

Annotation

Media and Labour Relations in the context of the Constitutional Reforms

The main topic of this Master thesis is the review of labor relations in the context of current constitutional reforms in Georgia. There is a discussion about the role of media, how much did it had a great obligation to the society at the beginning of the thesis. The next stage of the work there is a review of the literature all of the books and articles that are used within the given thesis.

After this, there is written the goals and objectives of the work and there is also argumentation why this topic was selected as a master's thesis. The purpose of these issues discussing was to demonstrate how well did the media coverage the current constitutional changes in Georgia. In this case, correct and democrate coverage we meant on what did the media focused on its attention and how frequently did it reflect facts and events that were developing rapidly during the ongoing changes. Whether did it reflected the issues of labor relations. If these issues were reflected, then what was the focus and what context did the media covered.

Whether did the media tried to provide these issues in this way that was not apropiare in reality. On the contrary, it was tried to increased the rating of the TV channel only.

The study, reviewing the methodology, goals and results of this study has been reviewed to examine these issues. There is a research of review of these issues. Methodology, research goals and results. By the help of the content analyse it is shown how corecctly and democratically did the media analyzed on going constitutional reforms. besides that, in general, what was the role of media in improving labour relations? This is followed by the main part of the text, where it is discussed about the goals of the creating Constitutional Commission , also there is discussed all important steps of its development and activity. Then there is review all the projects that the commission took his account. Also there is discussion about the current situation of labour

relations in Georgia and the problems that are most distinct. Media systems, two main reasons causing discussion in constitution committee work: working inspection and social republic system; the main reason of discussion : business and working inspection attitude. In this work is also highlighted position of interested sides and concurrently is discussed the role of business in working relations. Moreover, this work is argued the position admitted in constitutional deliberations.

At the end of this paper, is provided the analytical part and the research results are related to this work of media systems in Georgia. the last part is conclusion, where are summed up all above mentioned essential issues.

შესავალი

„კონსტიტუციის დემოკრატიული გაძლიერების ნიშნით ყოველ თაობას უნდა მიეცეს საშუალება ცვლილება შეიტანოს მასში, რადგან მემკვიდრეობით მიღებული ეს ტექსტი მათი მონაწილეობით არ შექმნილა ხოლო წინამორბედ თაობებს არ ჰქონდათ უფლება განესაზღვრათ როგორ უნდა იცხოვრონ მომავალმა თაობებმა.“

თომას ჯეფერსონი¹

ზემოთ მითითებული ციტატა ზუსტად აღწერს იმ საკითხს, რომელზეც ქვემოთ მოცემულ ნაშრომშია საუბარი. მთავარი თემატიკა შრომით ურთიერთობებს ეხება, რომელიც ორი კუთხითაა მიმოხილული, პირველი ეს არის საკონსტიტუციო რეფორმების მიმდინარეობის დროს, ხოლო მეორე საკითხი ეხება მედიას. მთავარი საკვლევი კითხვაც სწორედ მედიასთანაა კავშირში და მოცემულ ნაშრომში დეტალურადაა განხილული, თუ როგორ მოახდინა ქართულმა ტელევიზიამ ქვეყანაში მიმდინარე საკონსტიტუციო რეფორმების გაშუქება, რა დრო და ადგილი დაუთმო საკონსტიტუციო რეფორმების თემატიკის შემადგენელ ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს საკითხს - შრომით ურთიერთობებს. იმის გათვალისწინებით, რომ მედია საზოგადოებრივი ცხოვრების სარკეა, ბუნებრივია ქვეყანაში მიმდინარე მნიშვნელოვან პროცესებს ზუსტი თანმიმდევრობით და სწორი ინტერპრეტაციით უნდა ასახავდეს. მისი ერთადერთი როლი სწორედ მოსახლეობის ინფორმირებასა და საზოგადოებრივი აზრის სწორად ფორმაციაში მდგომარეობს. აღსანიშნავია, რომ დღესდღეობით ქვეყანაში არსებული პრობლემებიდან ერთ-ერთი ყველაზე მძიმე და მნიშვნელოვანი შრომითი საკითხებია მისი თითოეული ასპექტით. მიუხედავად ამისა, სატელევიზიო არხები დიდ ყურადღებას მაინც გასართობ გადაცემებს უთმობენ და არა ქვეყანაში არსებულ უმუშევრობის საკითხის განხილვას თუ ზოგადად

¹კონსტიტუციის გადასინჯვის კანონპროექტის ბუნება, ნიკა დუდაშვილი, გვ.1

შრომით ურთიერთობებში მიმდინარე პრობლემებს. ამ დროს მედიის ანგარიშვალდებულება საზოგადოების მიმართ საკმაოდ ძირეულია. ის, რომ მედიის პირდაპირი მოვალეობაა სწორად ასახოს არსებული რეალობა, ზედმინწევით დასვას აქცენტები და შემდეგ ისაუბროს არსებული პრობლემების გადაჭრის გზებზე ცხადია. გარდა ამისა, ქვეყანაში არსებული სიტუაცია შრომითი ურთიერთობების კუთხით ნამდვილად ქმნის იმის საფუძველს, რომ ტელევიზიების მხრიდან ამ საკითხებს მიეძღვნას როგორც საგანმანათლებლო, ისე ექსპერტული გადაცემები, რომლებშიც დასახული იქნება ის გზები, რომლებიც ზემოთხსენებული საკითხების გადაჭრას შეუწყობს ხელს. რადგანაც მიმდინარე პრობლემების გაშუქების სისწორით პირადაპირ შეგვიძლია დავასკვნათ, რამდენად კარგი ინდიკატორია მედია არსებული ვითარების. შეგვიძლია წარმოდგენა შეგვექმნას მედია სისტემების მუშაობის მიმართულებაზე.

მოცემული საკითხი განხილული იქნება საქართველოში მიმდინარე საკონსტიტუციო ცვლილებების მაგალითზე, რომლებიც უნდა განხორციელდეს 2017 წლის ფარგლებში და საბოლოო სახე მოგვცეს გაუმჯობესებული კონსტიტუციის. რაც შეეხება კონსტიტუციას, ის არის ნებისმიერი სამართლებრივი სისტემის უმნიშვნელოვანესი-პირველი დოკუმენტი, რომელიც ფართო ჭრილში არეგულირებს ერთეულ საკითხებს, ამიტომაც მიზანშეწონილია მისი ცვლილებება ხშირად არ ხდებოდეს. გასათვალისწინებელია კონსტიტუციის ღირებულება და მნიშვნელობა, მაგრამ ყველას უნდა ახსოვდეს, რომ კონსტიტუცია დინამიურად ცვალებადი აქტია, განსაკუთრებით კი იმ ქვეყნებში, რომლებიც ეკონომიკურად და პოლიტიკურად ვითარდებიან და ძლიერდებიან, ასეთ დროს, კონსტიტუცია უნდა შეესაბამებოდეს ქვეყანაში არსებულ პოლიტიკურ რეალობას. აქედან გამომდინარე, ბოლო პერიოდში მიმდინარე ცვლილებები ამართლებს საქართველოს კონსტიტუციაში სიახლის შეტანას, თუ ეს ცვლილებები მას უკეთესობისკენ შეცვლის და ისეთ შედეგს მოიტანს ქვეყნისთვის, რომელიც მას წინსვლაში დაეხმარება.²

² კონსტიტუციის გადასინჯვის კანონპროექტის ბუნება, ნიკა დუდაშვილი, გვ.1

ლიტერატურის მიმოხილვა

სამაგისტრო ნაშრომში წარმოდგენილ კვლევაში ძირითადი შეფასებები ოფიციალური წყაროების გარდა ემყარება სამეცნიერო ნაშრომებსა და სტატიებს, რომლებშიც განხილულია მედიის როლი და ფუნქციები, მისი კავშირი დემოკრატიულ პროცესებთან, საუბარია მედია სისტემებზე და განხილულია საქართველოს დღევანდელი რეალობიდან გამომდინარე, მის შესაბამისობაზე ხმელთაშუაზღვისპირა მოდელთან.

ნაშრომში მიმოხილულია ჰალინისა და მანჩინის მედია სისტემები. ავტორები მედია სისტემების დასახასიათებლად გამოიყოფენ 4 ძირითად კომპონენტს:

- მედია როგორც ბაზრის განვითარების დონე;
- პოლიტიკური პარალელიზმი, ეს მოიცავს როგორც მედიისა და პოლიტიკური პარტიების ურთიერთმიმართების სიმჭიდროვეს და ხასიათს, ასევე უფრო ზოგადად, თუ რამდენად შეესაბამება მედია სისტემა საზოგადოებაში არსებულ სიღრმისეულ პოლიტიკურ დაყოფებს;
- ჟურნალისტიკის, როგორც პროფესიის განვითარების დონე;
- მედია სისტემაში სახელმწიფოს ჩარევის დონე და ხასიათი.

სწორედ ამ მახასიათებლების საფუძველზე გამოიყოფა სამი ტიპის მედია , ანუ სამი ტიპის იდეალური მედია.

1. ხმელთაშუაზღვისპირა , ანუ პოლარული პლურალიზმის მოდელი;
2. ჩრდილო ცენტრალური ევროპის მოდელი, ანუ დემოკრატიულ-კორპორატისტული მოდელი;
3. ჩრდილო ატლანტური ანუ ლიბერალური მოდელი.³

აღსანიშნავია, რომ ლიბერალურ მოდელში საბაზრო მექანიზმები და კომერციული მედია ჭარბობს. დემოკრატიულ - კორპორატისტულ მოდელში კომერციული მედია შერწყმულია

³ Media Systems and Politics by Daniel C. Hallin (Author), Paolo Mancini (Author), W. Lance Bennett (Editor), Robert M. Entman (Editor) Cambridge University Press

დ სოციალურ და პოლიტიკურ ჯგუფებთან მიბმულ მედიასთან. ამ მოდელში ასევე აქტიურად განიხილავენ სახელმწიფოს სამართლებრივ რეგულირებას. რაც შეეხება პოლარიზებული პლურალიზმის მოდელს ახასიათებს მედიის აქტიური ჩართულობა პოლიტიკაში, მაუწყებლობის სუსტი სანყისები და ძლიერი როლი რომელსაც სახელმწიფო თამაშობს.

ზემოთ ჩამოთვლილი ტიპებიდან საქართველო უფრო მეტად პირველ კატეგორიას მიეკუთვნება, რადგანაც მედია მაღალ დონეზე პოლიტიზირებულობით გამოირჩევა. ის მეტისმეტად არის დამოკიდებული პოლიტიკურ ინსტიტუტებზე, რომლებიც აქტიურად ერევიან მის საქმიანობაში. ეს თავის მხრივ, განაპირობებს საკუთრივ მედიის, როგორც საზოგადოებრივ –პოლიტიკურ ცხოვრების დამოუკიდებელი აქტორის ფუნქციების დაკნინებას.

მედია უნდა იყოს :

1. სამოქალაქო ფორუმი, სადაც მიმდინარეობს პლურალისტური დებატები საზოგადოებრივად მნიშვნელოვანი საკითხების შესახებ;
2. ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების სადარაჯოზე მდგომი ინსტიტუტი;
3. მობილიზების იარაღი, რომელიც ხელს უწყობს მოსახლეობის სწავლებას. ⁴

თუმცა აღსანიშნავია, რომ რეალური მედია სისტემები ზუსტად არ ემთხვევა რომელიმე იდეალურ ტიპს, ისინი უფრო მეტად მოიცავენ ყველა ტიპისთვის დამახასიათებელ ნიშნებს. ქვეყნის მედია სისტემების რომელიმე ტიპისთვის მიკუთვნება ამით უნდა ავსნათ , უფრო მეტად რომელი ნიშნები სჭარბობს ამა თუ იმ ქვეყნის მედია სისტემებში.

რაც შეეხება უფრო ვრცლად პლურალისტულ მოდელს, სადაც მაუწყებლობა არ არის პოლიტიკურად ნეიტრალური , მაგრამ არც მონოპოლიზებულია, მასში

უმრუნველყოფილია პოლიტიკური პარტიების ან სხვადასხვა სოციალური ჯგუფების თანაბარი რეპრეზენტაცია. ამ მოდელს ახასიათებს გაზეთების დაბალი ტირაჟები ,

⁴ Media Systems and Politics by Daniel C. Hallin (Author), Paolo Mancini (Author), W. Lance Bennett (Editor), Robert M. Entman (Editor) Cambridge University Press

პოლიტიკურად ორიენტირებული პრესა, მაღალი პოლიტიკური პარალელიზმი, პოლიტიკის დომინირება მაუწყებელზე და სახელმწიფო კონტროლი მასზე, ასევე სახელმწიფოს ძლიერი როლი.⁵

თუმცა აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ სახელმწიფოს ჩარევა მედიის ფუნქციონირებაში მხოლოდ ნეგატიურად არ უნდა იქნას გაგებული.

რადგანაც ეს ჩარევა თავისუფალ ქვეყნებში ხორციელდება არა სიტყვის თავისუფლების შესაზღუდად არამედ პირიქით მედიის მხარდასაჭერად და საზოგადოების ინტერესების უფრო სრული რეალიზაციის უზრუნველსაყოფად. (მუსხელიშვილი, მასმედიის სისტემები, გვ 84.)

სამაგისტრო ნაშრომში ასევე განხილულია მედიის დღის წესრიგი, წიგნიდან „არჩევანი“, რომლის ავტორიც მარინა მუსხელიშვილია.

მოცემული ნაშრომის მიხედვით, დღის წესრიგი გულისხმობს იმას, თუ რა არის აქტუალური საზოგადოებისათვის და აქედან გამომდინარე რა ხდება მნიშვნელოვანი ხელისუფლებისათვის. სწორედ დღის წესრიგიდან გამომდინარე ამოტივტივდება ხოლმე საკითხები, რომლებიც შეიძლება აქამდე ყველასგან დავინწყებული იყო, მაგრამ უეცრად მათთან დაკავშირებული კამათი, განხილვა და შესაძლოა საპარლამენტო მოსმენებაც კი იზრდება. ვინ შემოქმედებს საზოგადოებრივ აზრზე და ვინ ადგენს მედია – დღის წესრიგს ანუ საზოგადოებრივი აზრის შემოქმედი აქტორებიდან ერთ-ერთი ყველაზე მძლავრი და მნიშვნელოვანი ძალა არის მედია, რომელიც გადაცემებით, მიმოხილვებით, ბეჭდური პრესითა თუ ინტერნეტის საშუალებით საზოგადოებას აწვდის ინფორმაციას და მიუთითებს თუ რა არის ყველაზე მნიშვნელოვანი. მედიას აქვს ძალაუფლება წამოწიოს ისეთი საკითხი, რაც აქამდე პრიორიტეტული არ იყო, თუმცაღა მასზე გაკეთებული რამდენიმე გადაცემით, სიუჟეტითა თუ ინტერნეტ-მიმოხილვით საკითხი დღის წესრიგში დადგება.

⁵ Media Systems and Politics by Daniel C. Hallin (Author), Paolo Mancini (Author), W. Lance Bennett (Editor), Robert M. Entman (Editor) Cambridge University Press

აღსანიშნავია, რომ მედია არ ქმნის ახალ ამბავს. მან შეიძლება გადაწყვიტოს ახალი ამბებიდან, რომელს რა მნიშვნელობა მიანიჭოს. მაგრამ, ამბის შექმნა დამოკიდებულია გარემოზე, რომელშიც ეს მედია საშუალება მაუწყებლობს.

მედია კი საკუთარ დღის წესრიგს ადგენს სწორედ რომ პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ დღის წესრიგზე დაყრდნობით. მთავარია, ამ პროცესში მედიამ არ დაკარგოს მიუკერძოებელი აქტორის როლი და იმ საკითხებზეც გაამახვილოს ყურადღება სიღრმისეული გაშუქების გზით, რაც საზოგადოების დღის წესრიგშია და განახორციელოს მისი მთავარი ფუნქცია - საზოგადოების ინფორმირება.

მართალია, მედია არ არის დამოუკიდებელი აქტორი დღის წესრიგის შექმნისას და პოლიტიკური აქტორები თუ საზოგადოება, ვინც ამბავს ქმნის დიდწილად განსაზღვრავენ საინფორმაციო ნაკადს.⁶

დღის წესრიგის ფორმირება - ეს არის მასმედიის მიერ გარკვეული საკითხების ხშირი და გამორჩეული წარდგენის პროცესი, იმ შედეგით რომ ხალხის დიდი ნაწილი ამ საკითხებს უფრო მნიშვნელოვნად აღიქვამს, ვიდრე სხვებს. მარტივად რომ ვთქვათ, რაც უფრო მეტად გაშუქდება საკითხი მით უფრო მნიშვნელოვანია ის სხვებისთვის (Coleman, 2009, გვ. 147)

დღის წესრიგის ფორმირება არის პოლიტიკური ძალაუფლება და შესაბამისად უნდა ეკუთვნოდეს ხალხს. საზოგადოების წევრებს უნდა ჰქონდეთ პოზიტიური უფლება და შესაძლებლობა დააყენონ თავისი ინტერესები დღის წესრიგში.

„მოქალაქეებს უნდა ჰქონდეთ ადეკვატური თანაბარი შესაძლებლობები გამოხატონ თავისი პრეფერენციები შედეგთან მიმართებაში. მათ უნდა ჰქონდეთ ადეკვატური და თანაბარი შესაძლებლობები მოაქციონ საკითხები დღის წესრიგში და გამოხატონ მიზნები თუ რატომ ურჩევნიათ ერთი რომელიმე გადაწყვეტილება მეორეს“ (Dahl, 1989, გვ.109).

თუკი გადაწყვეტილების მიღების პირველ ეტაპზე მოქალაქეებს არ ექნებათ შესაძლებლობა მონაწილეობა მიიღონ წესრიგის ფორმირებაში, ზოგიერთი ინტერესი შესაძლოა არ იქნას მიღებული მხედველობაში მეორე გადაწყვეტილების ფაზაში. მეორე

⁶ (M.Muskhelishvili, 2008)

ფაზა, რომელიც გადანაცვებების მიღებას გულისხმობს, მოიცავს ყველას ხმის თანაბრად გათვალისწინებას ანუ კენჭისყრას. მოქალაქეებს უნდა ჰქონდეთ არა მარტო თანაბარი, არამედ ექსკლუზიური უფლება საკითხების დღის წესრიგში მოქცევისა. მათ გარდა ეს უფლება არცერთ გარე აქტორზე არ შეიძლება იყოს დელეგირებული. ყველა საკითხი, რომელიც მოითხოვს კოლექტიურ გადანაცვებებს, ეკუთვნის დემოსს, თუკი ხალხის დემოკრატიულ სუვერენიტეტზეა საუბარი: ,, (Dahl, 1989)

მიზნები და ამოცანები

მიმდინარე საკითხის აქტუალობა, რომ საკმაოდ დიდია ამაზე მიუთითებს ყველა ის საინფორმაციო გადაცემა, რომელიც ყოველ დღე აშუქებს არსებულ საკითხებს პირდაპირ ეთერში. ის სტატიები და ნაშრომები რომლებიც ამ საკითხის გარშემოა მიძღვნილი. რაც შეეხება ჩემს ინტერესს, ამ საკითხის მიმართ, სწორედ იქედან მომდინარეობს, რომ მინდა მოსახლეობამ ზედმინვენით იცოდეს ის საკითხები, რომლებიც მათ შრომით უფლებებს პირდაპირ ეხება და აუცილებელია ამ სფეროში მიმდინარე სიახლეების შესახებ სრულყოფილად ინფორმირებულნი იყვნენ. სწორედ ინფორმირებულობა და საკუთარი უფლებების ცოდნა შეუწყობს ხელს, შემდეგ მოითხოვონ სამართლიანი და ჯანსაღი სამუშაო გარემო-პირობები.

სამაგისტრო ნაშრომის ფარგლებში ჩატარებული კვლევის მიზანია, ნაჩვენები იქნას, რამდენად სწორად და დემოკრატიულად ასახა საქართველოში არსებულმა მედია სისტემებმა ქვეყანაში მიმდინარე საკონსტიტუციო ცვლილებები.

რამდენად სწორად დასვა აქცენტები და რაზე გაამახვილა ყურადღება. ცდილობდა თუ არა დეტალური და ამომწურავი ინფორმაცია მიეწოდებინა მოსახლეობისთვის და ეზრუნა მათ ინფორმირებულობაზე. აშუქებდა თუ არა იმ საკითხებს, რაც მოსახლეობის ინტერესის საგანს წარმოადგენდა თუ მხოლოდ არხის რეიტინგულობაზე ფიქრობდა.

კვლევის დიზაინი

ზემოთხსენებული მიზნებიდან გამომდინარე მოცემული სამაგისტრო ნაშრომის საკვლევ მეთოდად შერჩეულ იქნა კონტენტ ანალიზი. იქიდან გამომდინარე, რომ კონტენტ ანალიზის მეშვეობით ხდება ამა თუ საკითხის სიხშირისა და აქტუალობის გამოკვეთა მედიის მიერ, მკვლევარისთვის საინტერესო დროის მონაკვეთში.

კვლევის ობიექტები

მოცემული მეთოდი კვლევის თარგვლებში მდგომარეობდა შემდეგში: პირველ ეტაპზე მოხდა საკვლევო პოპულაციის შერჩევა, ამ შემთხვევაში ეს იყო საქართველოში სამი ყველაზე ყურებადი ტელე არხი : რუსთავი 2, იმედი და საზოგადოებრივი მაუწყებელი.

საკვლევო საკითხი და პერიოდი

მთავარი საკვლევო საკითხი იყო ნაჩვენები ყოფილიყო ამ სამმა ტელე არხმა 1-ლი აპრილიდან 31-ი მაისის ჩათვლით რამდენი ტელეგადაცემა მიუძღვნა შრომითი ურთიერთობების საკითხს კონსტიტუციური ცვლილებების მიმდინარეობის დროს. ასევე წუთობრივად, რამდენ წუთს უთმობდა ამ საკითხებს საინფორმაციო გადაცემებში გაშუქებას.

მონაცემთა ანალიზი:

მოცემულმა კვლევამ აჩვენა, რომ იმედის ტელეარხმა ამ ორი თვის განმავლობაში მხოლოდ საინფორმაციო გადაცემებში დაუთმო დრო საკონსტიტუციო ცვლილებების განხილვას. მათგან ჯამში, ზოგადად ამ საკითხს მიუძღვნა 150 წუთი, აქედან შრომითი

ურთიერთობების საკითხს დაუთმო 32 წუთი, დარჩენილი 118 წუთი პრეზიდენტისა და პარლამენტის არჩევის წესსა და მინის გასხვისების საკითხებს ეხებოდა.

რაც შეეხება რუსთავი 2-ს, საინფორმაციო გადაცემებში ამ ზემოთხსენებულ საკითხებს მიუძღვნა 130 წუთი, რაც შეეხება ცალკე ტელეგადაცემებს მიუძღვნა 4 გადაცემა „არჩევანი“ მიმდინარე 2 თვის განმავლობაში, რომელშიც ასევე მიწვეული იყო საკონსტიტუციო კომისიის თავჯდომარე ირაკლი კობახიძე. ჯამში ეს გადაცემები მიმდინარეობდა 110 წუთი და 32 წამი. აქედან 15 წუთი დაეთმო შრომით ურთიერთობების საკითხს, როგორცაა შრომის უსაფრთხოების პრობლემა საქართველოში. დარჩენილი 95 წუთი კი უცვლელად პრეზიდენტის არჩევის წესს და პარლამენტში მანდატების გადანაწილებას მიუძღვნა.

რაც შეეხება საზოგადოებრივ მაუწყებელს ჩემმა კვლევამ მაჩვენა, რომ ამ ორი თვის განმავლობაში ყველაზე მეტი დრო ჩემს მიერ არჩეული არხებიდან საზოგადოებრივმა მაუწყებელმა დაუთმო მიმდინარე საკონსტიტუციო ცვლილებებს. რაც შეეხება წუთების რაოდენობას საინფორმაციო გადაცემებში 288 წუთი, ხოლო უშუალოდ ამ საკითხზე მიძღვნილ გადაცემებში 186 წუთი. მოცემული რაოდენობიდან შრომით ურთიერთობების საკითხზე მიძღვნილი იყო 130 წუთი. რაც შეეხება საინფორმაციო გადაცემებს 45 წუთი. მიწვეულ სტუმრებს შორის, რომლებიც შრომით ურთიერთობებზე საუბრობდნენ, იყვნენ ირაკლი კობახიძე, ვახტანგ ნაცვლიშვილი, ლინა ღვინიაძე.

შედეგები

კვლევის შედეგად იკვეთება, რომ საქართველოში არსებული ყველაზე ყურებადი სატელევიზიო ტელეარხები განსაკუთრებით კი რუსთავი 2 და იმედი ნაკლებად უთმობენ ყურადღებას მოსახლეობის საჭიროებებს, ისინი უფრო მეტად პოლიტიზირებულნი არიან და საკუთარ რეიტინგზე და ინტერესებზე ზრუნავენ.

მოცემული კვლევიდან შემიძლია დავასკვნა, რომ საზოგადოებრივმა მაუწყებელმა ყველაზე მეტი დრო დაუთმო საკონსტიტუციო ცვლილებების ფარგლებში განხილულ

შრომით ურთიერთობებს. როგორც საინფორმაციო გადაცემებში, ასევე ცალკე მიძღვნილ გადაცემებში „რეალური სივრცის“ სახით.

მედია პოლიტიზირებაზე სწორედ ის ფაქტები და კვლევებიდან მიღებული რაოდენობრივი მაჩვენებლები მეტყველებს, რომ მოცემულ საკონსტიტუციო ცვლილებების განხილვის ყველაზე ცხელ პერიოდში, მედია საშუალებებისთვის უპირატესი იყო საპრეზიდენტო არჩევნების წესის ცვლილებაზე და ასევე საპარლამენტო არჩევნებზე საუბარი, ვიდრე იმ საკითხებზე, რომლებიც შრომას ეხებოდა.

საკონსტიტუციო კომისია

კვლევიდან გამომდინარე ნაშრომში საუბარია საკონსტიტუციო კომისიის შექმნაზე, რომელიც 2016 წლის 15 დეკემბერს⁷ საქართველოს პარლამენტის დადგენილების საფუძველზე ჩამოყალიბდა. მის თავჯდომარედ ირაკლი კობახიძე დაინიშნა და მთავარი მიზანი ამ კომისიის შექმნის კანონპროექტის მომზადება გახდა, რომლის მიღებაც უზრუნველყოფდა კონსტიტუციის კონსტიტუციური სამართლის ფუნდამენტურ პრინციპებთან სრულ შესაბამისობას და ქვეყნის გრძელვადიანი დემოკრატიული განვითარების ინტერესის შესაბამისი კონსტიტუციური სისტემის ჩამოყალიბებას.⁸

ამის შემდეგ ჩამოყალიბდა კომისიის შემადგენლობა, რომელიც საქართველოს პარლამენტის თავჯდომარემ განსაზღვრა. მათ შორის მოხვდნენ, როგორც საპარლამენტო უმრავლესობის, ისე საპარლამენტო უმცირესობის წევრები, საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაციის უფროსი და საქართველოს პრეზიდენტის საპარლამენტო მდივანი, საქართველოს იუსტიციის მინისტრი და საქართველოს მთავრობის საპარლამენტო მდივანი, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს თავჯდომარე, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს თავჯდომარე, საქართველოს სახალხო დამცველი, ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი, ეროვნული უშიშროების საბჭოს მდივანი, ექსპერტები და არასამთავრობო ორგანიზაციის წევრები.

⁷ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3472813>

საკონსტიტუციო პროექტების მიმოხილვა

კონსტიტუციის გადასინჯვის პროცესში, რამდენიმე მნიშვნელოვანი საკითხი განიხილებოდა. ყველა საკითხის მნიშვნელობა რათქმაუნდა დიდი იყო, თუმცა ჩემი ნაშრომის თემატიკიდან გამომდინარე მე იმ ჯგუფების წინადადებები მაინტერესებს, რომლებიც შრომით ურთიერთობებს ეხებოდა. ასეთი კი მხოლოდ სამი ჯგუფი: სახალხო დამცველი, ვახტანგ ნაცვლიშვილი თავის თანამოაზრეებთან ერთად და ლეიბორისტული პარტია აღმოჩნდა.

მე კონკრეტულად 2 პროექტს : სახალხო დამცველისა და ვახტანგ ნაცვლიშვილის, ლინა ღვინიაძის, კონსტანტინე ერისთავისა და ნინო ქაშაკაშვილის პროექტს მიმოვიხილავ. ამ პროექტების მიმოხილვა მომცემს იმის საშუალებას, რომ დავადგინო , თუ რა წინადადებები გაითვალისწინა საკონსტიტუციო კომისიამ და რა არა. ასევე რა იყო არ გათვალისწინების მიზეზები.

ამასთან დაკავშირებით, პირველ რიგში, განვიხილავ „სოციალური უფლებების შესახებ საკონსტიტუციო ცვლილებების პროექტს,“ რომლის ავტორებიც ვახტანგ ნაცვლიშვილი, ლინა ღვინიაძე, კონსტანტინე ერისთავი და ნინო ქაშაკაშვილი არიან.

ეს საკონსტიტუციო პროექტი, ხელმისაწვდომი ნამდვილად იყო საზოგადოებისათვის. ერთი გადახედვითაც მარტივი შესამჩნევია, რომ ამ პროექტში მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა შრომით ურთიერთობებს. ვახტანგ ნაცვლიშვილთან ინტერვიუს დროს, მან პირველ რიგში განასხვავა შრომის უფლება და შრომის თავისუფლება. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს მოქმედ კონსტიტუციაში აღიარებული და დაცულია ადამიანის უფლება-თავისუფლებები და მათი ერთმანეთისაგან გამიჯვნა ერთი შეხედვით მარტივი ჩანს, იგი ზოგჯერ გარკვეულ ტერმინოლოგიურ გაურკვევლობას ქმნის. კლასიკური განმარტებით, „თავისუფლება“ მხოლოდ ჩარევის გარეშე არსებობას, ყოფნას ნიშნავს, „უფლება“ კი უკვე სახელმწიფოსგან რაიმეს მოთხოვნის და ამ სიკეთის დასაცავად მისი პოზიტიური ქმედების საფუძველს ქმნის. ტერმინი „თავისუფლება“ უფრო მეტად ლიბერალური კომპონენტებისაგან შედგება. უფლება კი სოციალურ ელემენტებს აყენებს

წინა პლანზე. თუმცა გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ასეთი გამოჭვნა მრავალ გამონაკლისს ქმნის.

შრომის თავისუფლება, როგორც სამუშაოს ნებაყოფლობით არჩევა, ზოგადად არჩევნის თავისუფლებაა.

ხოლო შრომის უფლება, ისევე როგორც საკუთრების უფლება დატვირთულია სოციალური ასპექტებით. ამიტომაც იგი ვერ იქნება თავისუფალი სახელმწიფოს რეგულაციებისაგან. ისევე როგორც ყოველი გარიგება კეთილსინდისიერების პრინციპს უნდა ეფუძნებოდეს, შრომითი ურთიერთობებიც უნდა გამორიცხავდეს დასაქმებულის ექსპლუატაციას. ადამიანის შრომა, ეს ის სიკეთეა, რომელზეც დგას საზოგადოება, რომელიც ქმნის ყველა იმ მატერიალურ, თუ არა მატერიალურ პროდუქტს, რომლითაც საზოგადოების ნებისმიერი წევრი ვსარგებლობთ. შესაბამისად, სამართლიანი შრომითი რეგულაციები საჯარო ინტერესს წარმოადგენს. სწორედ ამიტომ მნიშვნელოვანია, სახელმწიფოს კონტროლი შრომით ურთიერთობებზე. შრომის უფლების ასახვა კონსტიტუციაში, სრულებით არ ნიშნავს ყველას უპირობო დასაქმებას, ისე როგორც კონსტიტუციით დაცული საკუთრების უფლება არ ნიშნავს საკუთრების შექმნის გარანტიას. შრომის უფლება ნიშნავს სახელმწიფოს მაქსიმალურ ძალისხმევას, რომ შექმნას სამუშაო ადგილები და ყურადღებით აკონტროლოს შრომის კოდექსის შესრულება ამ მხარეების მიერ.

გარდა ამ ორი ფუნდამენტური უფლებისა, ვახტანგ ნაცვლიშვილმა ინტერვიუში აღნიშნა, რომ სანყის შეხვედრებზე კომისია მათ პროექტს კეთილგანწყობით შეხვდა, თუმცა რამდენიმე შეხვედრის შემდეგ მათი პასუხი ნეგატიური იყო, რაც ეკონომიკური გუნდის წინააღმდეგობამ გამოიწვია და გამორიცხა სოციალური საკითხების ასახვა კონსტიტუციაში. ვახტანგ ნაცვლიშვილის თქმით, მიუხედავად იმისა, რომ წინააღმდეგობის მიზეზებზე ბევრი არ უსაუბრიათ, გამოიკვეთა ის აზრი, რომ ეკონომიკურ გუნდს ეშინოდა მოსახლეობის მოზღვაავების კონკრეტულად კი იმ საკითხზე, რომელიც „ ყველა ადამიანის თავისუფლად დასაქმების უფლების“ ასახვას ეხებოდა კონსტიტუციაში. მათი აზრით, მოსახლეობა ამას სწორად ვერ გაიგებდა და მათი უმრავლესობა უბრალოდ მოითხოვდა

დასაქმებას. ეკონომიკური გუნდის განცხადებით კი საქართველო კი ამ ეტაპზე არ არის ისეთი ქვეყანა, რომელიც ამ საკითხთან გამკლავებას შეძლებდა. თუმცა საკონსტიტუციო კომისიის წევრებისთვის გაუგებარი იყო ის, რომ ზემოთხსენებულ კანონპროექტში მოყვანილი იყო მაგალითები გაეროს ეკონომიკური, სოციალური და კულტურულ უფლებათა კომიტეტის ზოგადი კომენტარიდან სახელმწიფოების ვალდებულებების ბუნების შესახებ⁹ და ეს ადამიანებიც ზუსტად გაეროს კომიტეტის ამ კომენტარის შინაარსის გამოყენებას და მის მიხედვით ხელმძღვანელობას ითხოვდნენ. ამ დოკუმენტში ნათქვამია, რომ :

„ყველა მონაწილე სახელმწიფოს ეკისრება მინიმალური ძირითადი ვალდებულება – მინიმალურ დონეზე მაინც უზრუნველყოს თითოეული უფლების განხორციელება... პაქტი, როგორც დოკუმენტი, ასეთი მინიმალური ვალდებულებების შესრულების საშუალებას რომ არ იძლეოდეს, იგი გარკვეულწილად, დაკარგავდა თავის raison d'être (არსებობის მნიშვნელობას)“. (ზოგადი კომენტარი N3)

რათქმუნდა, მინიმალური ვალდებულების შინაარსი არ არის უცვლელი. ის შეიძლება, განსხვავდებოდეს სოციალური კონტექსტიდან გამომდინარე.

ეკონომიკური სოციალური და კულტურული უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტში ჩამოთვლილია სახელმწიფოს ისეთი ვალდებულებები, როგორებიცაა: სოციალური უფლებების პატივისცემა, დაცვა და შესრულება. სოციალური უფლებების პატივისცემაში მოიაზრება სახელმწიფოს ვალდებულება, არ ჩაერიოს ადამიანის მიერ კონკრეტული უფლების რეალიზებაში. აქ იგულისხმება სიტუაციები, როდესაც ადამიანს უკვე აქვს წვდომა საკვებზე, საცხოვრისზე, სამუშაო ადგილზე, შემოსავალზე, ჯანდაცვაზე და ა.შ. ამ შემთხვევაში, სახელმწიფო ვალდებულია, არ დაუშვას სახელმწიფო ინსტიტუტების მხრიდან აღნიშნული სიკეთეებით სარგებლობის შეზღუდვა და ამ ვალდებულების

⁹ ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ უფლებათა კომიტეტის მოხსენება, UN doc. ზოგადი კომენტარი N3. მონაწილე სახელმწიფოების ვალდებულებების ბუნება (მუხლი 2, პუნქტი 1)

დარღვევისას გაიღოს შესაბამისი კონპენსაცია. სოციალური უფლებების დაცვის ვალდებულება გულისხმობს სახელმწიფოს მიერ სოციალური უფლებების დაცვას მესამე მხარის ხელყოფისგან. აქ ფოკუსი მოქცეულია სახელმწიფოს ქმედებაზე, რომელმაც თავიდან უნდა აიცილოს, შეაჩეროს ან პასუხისგებაში მისცეს უფლების დამრღვევი (მაგალითად: დამსაქმებელი) სოციალური უფლების განხორციელების (ხელშეწყობა - უზრუნველყოფა) მიმართულებით, სახელმწიფო ვალდებულია, ხელი შეუწყოს და უზრუნველყოს სოციალური უფლებების რეალიზაციას.

რაც შეეხება სახალხო დამცველის რეკომენდაციებს, რომლებიც¹⁰ შრომით ურთიერთობებს შეეხებოდა, მათი გათვალისწინება საკონსტიტუციო კომისიის მიერ არ მოხერხდა. უფრო კონკრეტულად, სახალხო დამცველის რეკომენდაციები სხვა საკითხებთან ერთად ეხებოდა შრომის უფლებების ეფექტიანი განხორციელების უზრუნველსაყოფად სახელმწიფო ზედამხედველობის ორგანოს შექმნის საკითხს.

საქართველოს სახალხო დამცველმა სახელმწიფო საკონსტიტუციო კომისიის მუშაობის ფარგლებში დააყენა ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხები, როგორებიცაა ადამიანის ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების სრულყოფილი რეალიზებისთვის რეალური კონსტიტუციური მექანიზმების შექმნა. საქართველოს სახალხო დამცველი მიიჩნევს, რომ მნიშვნელოვანია კონსტიტუციაში ზედმინვნით აისახოს სოციალური უფლებები და შეიქმნას სოციალური უფლებების განხორციელების ქმედითი საკონსტიტუციო გარანტიები. კერძოდ, სახალხო დამცველი მიიჩნევს, რომ შრომითი უფლებების ეფექტური განხორციელების უზრუნველსაყოფად, საქართველოს კონსტიტუცია უნდა ითვალისწინებდეს ჩანაწერს სახელმწიფო ზედამხედველობის ორგანოს შექმნის შესახებ. ათწლეულების გამავლობაში ქვეყანაში არსებული შრომითი უფლებების დარღვევის სიმწვავე ცხადყოფს მათი აღმოფხვრისა და პრევენციისთვის კონსტიტუციური ზედამხედველობის ორგანოს შექმნის აუცილებლობას.

¹⁰ <http://www.ombudsman.ge/ge/news/sagartvelos-saxalxo-damcveli-exmianeba-saxelmwifo-sakonstitucio-komisiis-mier-momzadbul-konstituciis-gadasindjvis-proeqts.page>

საქართველოს სახალხო დამცველი ასევე ყურადღებას ამახვილებს ქალთა დისკრიმინაციის საკითხზე. მისი აზრით, არსებული უთანასწორობისა და ქალთა მიმართ დისკრიმინაციული დამოკიდებულების ფონზე, მნიშვნელოვანია სახელმწიფო საკონსტიტუციო კომისიაში პრიორიტეტულად განიხილებოდეს გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფისკენ მიმართული ინიციატივები.

სახალხო დამცველის აზრით, ნეგატიურ შეფასებას იმსახურებს კომისიის მუშაობის რეჟიმიც, რომელიც არ იძლევა პროცესში სრულყოფილი მონაწილეობის შესაძლებლობას. სახალხო დამცველს მიაჩნია, რომ კონსტიტუციის გადასინჯვა უნდა მიმდინარეობდეს ისე, რომ ყველა დაინტერესებულ პირს ჰქონდეს მოსაზრებების წარდგენისა და პოზიციის დაფიქსირებისათვის ადეკვატური დრო და შესაძლებლობა. ამასთან, სახალხო დამცველისთვის ბუნდოვანია თავად გადანყვეტილების მიღების წესიც, მისი განცხადებით, არსებული შეთანხმების მიხედვით, გადანყვეტილებები უნდა მიღებულიყო კონსენსუსის საფუძველზე, თუმცა კომისიის მუშაობის შედეგად კონსტიტუციის გადასინჯვის პროექტში აღმოჩნდა ისეთი დებულებები, რომელთა მიმართაც სამუშაო ჯგუფის წევრებს შორის კონსენსუსი არ შემდგარა.¹¹

სოციალური სახელმწიფოს პრინციპი

სოციალური სახელმწიფოს ცნება გერმანიიდან მოდის და მე-19 საუკუნის მოღვაწე ოტო ფონ ბისმარკს უკავშირდება, რომლის მოდელმაც საკმაოდ დიდი როლი შეასრულა ამ ჯანდაცვის სფეროს გამართულად ფუნქციონირებაში და ზოგადად სახელმწიფოს სოციალური სერვისების გაუმჯობესებაში.

სოციალური სახელმწიფოს იდეა გულისხმობდა თანასწორობისა და თავისუფლების დამკვიდრებას, დაჩაგრული კლასების მხარდაჭერას, სახელმწიფოს მხრიდან მისი ყველა წევრის ეკონომიკური და საზოგადოებრივი პროგრესის უზრუნველყოფას.

სოციალურ სახელმწიფოს ხელი უნდა შეეწყოს ყველა განსხვავებული საზოგადოებრივი

¹¹ <http://www.ombudsman.ge/ge/news/saqartvelos-saxalxo-damcveli-exmianeba-saxelmwifo-sakonstitucio-komisiis-mier-momzadebul-konstituciis-gadasindjvis-proeqts.page>

კლასის, ცალკეული პიროვნებების უფლებების აბსოლუტური თანასწორობა ხელისუფლების მეშვეობით. იგი ვალდებული იყო უზრუნველყო ეკონომიკური და საზოგადოებრივი პროგრესი, ვინაიდან საბოლოოდ ერთის განვითარება წარმოადგენდა მეორის განვითარების პირობას.

მოგვეხსენება, რომ ნებისმიერი საზოგადოება, რომელიც ისწრაფვის სამართლებრივი და სოციალური სახელმწიფოს ჩამოყალიბებას, პირველ რიგში მიზნად ისახავს, რომ დაამკვიდროს სოციალური ღირებულებები. სახელმწიფოს უმთავრესი დანიშნულება კი არის ინდივიდთა ინტერესების დაცვა, იგი ხელს უწყობს საზოგადოებისათვის მინიჭებული უფლებების განხორციელებას. სახელმწიფო ერევა ინდივიდთა ინტერესების რეალიზებაში, რათა დაარეგულიროს შესაძლო კონფლიქტი, შეზღუდოს ცალკეულ პირთა უფლებები იმ მოცულობით, რაც აუცილებელია საერთო ინტერესების და სიმშვიდის შესანარჩუნებლად. სახელმწიფომ თანაბრად უნდა უზრუნველყოს მხარეთა ინტერესების დაცვა.

სოციალური სახელმწიფოს პრინციპის ერთ-ერთი განმარტების¹² მიხედვით:

„სოციალური სახელმწიფო მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ეკონომიკის დაგეგმვაში, მართვასა და ორგანიზებაში. ამ მიდგომით, სოციალური სახელმწიფო აქტიურად ერევა სიმდიდრისა და რესურსების გადანაწილების პროცესში. პრინციპის ვიწრო გაგებაში მოიაზრება სახელმწიფოს მიერ მოქალაქეებისთვის კეთილდღეობის არსებითი მოთხოვნების დაკმაყოფილება და ღირსეული სიცოცხლისთვის აუცილებელი პირობების შექმნა, სახელმწიფოს მიერ დაფინანსებული მომსახურების შეთავაზებითა და სოციალური ფულადი დახმარების გაცემით“.

სოციალური სახელმწიფოს პრინციპთან ერთად, საქართველოს კონსტიტუცია

¹³რამდენიმე სოციალურ უფლებასაც შეიცავს. ჩვენთვის საინტერესოა, რომ კონსტიტუცია

¹²სოციალური უფლებების შესახებ საკონსტიტუციო ცვლილებების პროექტი, თავი 2. სოციალური უფლებები საქართველოში. გვნ.

¹³ <http://www.parliament.ge/ge/kanonmdebloba/constitution-of-georgia-68>

სახელმწიფოს ავალდებულებს, ხელი შეუწყოს მოქალაქეს დასაქმებაში და, კანონით დადგენილი წესით, გასცეს საარსებო შემწეობა (32-ე მუხლი); კონსტიტუცია ასევე იცავს პროფესიული კავშირის შექმნის, მასში გაერთიანებისა (26-ე მუხლი) და გაფიცვის ამის მიუხედავად, საყოველთაოდ გაზიარებულია მოსაზრება, რომ საქართველოს კონსტიტუციის მეორე თავი¹⁴ სოციალური უფლებების მწირ ჩამონათვალს შეიცავს. ვორჩხ სადურსკი,¹⁵ რომელიც აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში სოციალურ კონსტიტუციურ უფლებებს სწავლობდა, მიუთითებს, რომ ეს სიმწირე განსაკუთრებით თვალში საცემია სხვა პოსტსაბჭოთა ქვეყნების კონსტიტუციათა ფონზე. საქართველოს კონსტიტუციაში არ გხვდება ადამიანის უფლებების საერთაშორისო სამართლით დაცული ისეთი მნიშვნელოვანი სიკეთეები, როგორებიცაა, მაგალითად, საცხოვრისისა და სოციალური უსაფრთხოების უფლებები.

მიმდინარე საკონსტიტუციო რეფორმების ჭრილში მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობოდა სოციალური სახელმწიფოს პრინციპს. ამასთან ერთად, საკონსტიტუციო კომისიამ გადაწყვიტა, რომ კონსტიტუციაში გაჩნდეს ცნება სოციალური სახელმწიფო. ამ საკითხს ვახტანგ ნაცვლიშვილი გამარჯვებულად მიიჩნევს, რადგანაც მისი გუნდელების ურყევი ძალისხმევით მოხდა ამ საკითხის კონსტიტუციაში ასახვა. ახლანდელი განმარტებით, სოციალური სახელმწიფო ზრუნავს საზოგადოებაში სოციალური სამართლიანობის, სოციალური თანასწორობისა და სოციალური სოლიდარობის პრინციპების განმტკიცებაზე. ასევე¹⁶ ზრუნავს მოქალაქის ჯანმრთელობასა და სოციალურ დაცვაზე, საარსებო მინიმუმითა და ღირსეული საცხოვრებელი უზრუნველყოფაზე, სახელმწიფო ხელს უწყობს მოქალაქეს დასაქმებაში. რათქმაუნდა, მნიშვნელოვანია, როდესაც ქვეყნის უზენაეს კანონში გაწერილია ასეთი ფუნდამენტური საკითხები, მაგრამ მთავარი ისაა, რამდენად იქნება უზრუნველყოფილი ეს ყველაფერი და რამდენად აიღებს სახელმწიფო თავის თავზე აქ მოცემული საკითხების შესრულებას.

¹⁴საქართველოს კონსტიტუცია, მეორე თავი <http://www.parliament.ge/ge/kanonmdebloba/constitution-of-georgia-68>

¹⁵სოციალური უფლებების შესახებ საკონსტიტუციო ცვლილებების პროექტი, თავი 2

¹⁶ <https://heconomic.wordpress.com/2013/07/12/social-2/>

შრომის ინსპექცია

ნაშრომის ფარგლებში მიმოხილულია შრომითი ურთიერთობების წარმმართველი ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი საკითხი-შრომის ინსპექცია. ნამდვილად საინტერესო გამოცდილება აქვს ამ ინსტიტუტს ჩვენს ქვეყანაში და კარგი იქნება ვისაუბრო როგორი უნდა იყოს მისი უფლება- მოვალეობები და როგორია ის ახლა. შეიცვალა თუ არა რაიმე მიმდინარე საკონსტიტუციო ცვლილებების შედეგად და თუ შეიცვალა როგორი სახე მიეცა მას.

შრომის ინსპექცია ყურადღების ცენტრში განსაკუთრებით ბოლო წლებში მოექცა. მას შემდეგ, რაც ქვეყანაში დასაქმებულთა შრომით უფლებებზე აქტიურად დაიწყო საუბარი. ამჯერად მიმდინარეობს VLAP ის ფარგლებში შრომის ინსპექტორატის ახალი მოდელის დანერგვა და ახალი პრაქტიკული მიდგომების გათვალისწინება. შრომის ინსპექცია 2006 წლამდე საბჭოური სტანდარტებით ფუნქციონირებდა და სწორედ ეს გახდა მისი გაუქმების მიზეზი. თუმცა ამ გაუქმებას ახლის შექმნა არ მოჰყოლია და ქვეყანაში 2006 წლიდან 2016 წლამდე არ არსებობდა შრომის კანონმდებლობის აღსრულებაზე ზედამხედველობის სტრუქტურული ერთეული.

ამის შემდეგ იყო საქართველოსთვის ისეთი მნიშვნელოვანი ნაბიჯი, როგორცაა ევროკავშირთან დადებული ასოცირების ხელშეკრულება, რომელმაც საკმაოდ ბევრი რეგულაცია დაუწესა ქვეყანას. ამ ხელშეკრულების მიხედვით, საქართველო იღებს პასუხისმგებლობას საკუთარი კანონმდებლობა დაახლოვოს ევროკავშირის კანონმდებლობასა და საერთაშორისო სამართლებრივ დოკუმენტებთან. ასოცირების ხელშეკრულების 30- ე დანართი მოიცავს 26 ევროდირექტივას, პროფესიული

ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების სფეროში და მიზნად ისახავს ქართულ კანონმდებლობაში ეტაპობრივ დანერგვას 4 დან 9 წლის ვადებში.¹⁷

აღნიშნულ სფეროში ეროვნული კანონმდებლობის გადახედვა და განახლება საქართველოში შრომის ბაზრის ფორმირების სახელმწიფო სტრატეგიის ამოცანაა, რომელიც დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის დადგენილებით #199, დათარიღებული 2013 წლის 2 აგვისტოთი.¹⁸

აღსანიშნავია, რომ სახელმწიფო პროგრამის მომზადების პროცესში გათვალისწინებულ იქნა შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის და სოციალური პარტნიორების მხრიდან რეკომენდაციები და კონსულტაციები. მას შემდეგ აქტუალური გახდა შრომით ბაზარზე შრომის პირობების დაცვის მიმართულებით არსებული რეალური მდგომარეობის შესწავლა, რომელიც მომავალში გახდებოდა ამ კუთხით გასატარებელი ღონისძიებების გზამკვლევი. რაც უზრუნველყოფდა შრომის კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ჯანსაღ და უსაფრთხო გარემოს დაცვაზე ზედამხედველობას, არსებული შრომის დაცვის ნორმების გაუმჯობესებას, ასევე ამის საფუძველზე, რეკომენდაციების მეშვეობით დამსაქმებლებსა და დასაქმებულებს შორის შრომითი ურთიერთობების გაუმჯობესებასა და მათ შორის ნდობის ფაქტორის გაზრდას. აღნიშნულ პროგრამაზე მუშაობა მხოლოდ 2015 წლიდან დაიწყო, რაც მოიცავდა საწარმოების შემოწმებას/მონიტორინგს წინასწარი შეტყობინების საფუძველზე. ამ შემოწმების მიზანი იყო დამსაქმებლისა და დასაქმებულის კონსულტირება, ინფორმირება და ცნობიერების ამაღლება, ასევე სისტემური დარღვევების გამოვლენა და მათი აღმოფხვრის ღონისძიებების დადგენა და შესაბამისი სტანდარტების შემუშავება.

აღსანიშნავია, რომ პირველ ეტაპზე 25 საწარმოში განხორციელდა შრომის პირობების შემოწმება და ანგარიშების საფუძველზე დაიღო დასკვნები და რეკომენდაციები. 200 -ზე მეტ ბიზნეს კომპანიაში მოხდა მონიტორინგი და 60-მდე კომპანიაში რემონიტორინგი,

¹⁷ შრომითი უფლებების დაცვა, როგორც ევროპული ინტეგრაციის პოლიტიკის ნაწილი – განვითარების პერსპექტივები ასოციირების შეთანხმების, ვიზისლიბერალიზაციის სამოქმედო გეგმისა და სოციალური ქარტიის ფარგლებში, ფრიდრიხ ებერტის ფონდი 2016 წელი

¹⁸ შრომითი უფლებების დაცვა, როგორც ევროპული ინტეგრაციის პოლიტიკის ნაწილი – განვითარების პერსპექტივები ასოციირების შეთანხმების, ვიზის ლიბერალიზაციის სამოქმედო გეგმისა და სოციალური ქარტიის ფარგლებში, ფრიდრიხ ებერტის ფონდი 2016 წელი

რამაც მნიშვნელოვანი ცვლილებები აჩვენა შრომის გაუმჯობესების თვალსაზრისით. მხოლოდ ერთეულმა კომპანიებმა არ მოახდინეს რეაგირება.

შრომის უსაფრთხოების კუთხით ინსპექტირების მექანიზმის დანერგვა დაიწყო ნებაყოფლობითი გზით, ვინაიდან სავალდებულო გზით ინსპექტირების განხორციელება საჭიროებს შესაბამისი სამართლებრივი ბაზის შემუშავებას. ამ ყველაფერს კი საფუძველი უკვე ჩაეყარა.¹⁹

ამის შემდეგ, 2015 წლის აპრილში, მოხდა შრომის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროში, შრომის პირობების ინსპექტირების დეპარტამენტის, როგორც სამინისტროს სტრუქტურული ერთეულის ჩამოყალიბება. დეპარტამენტის დებულებით განსაზღვრულ ფუნქციებში შევიდა სახელმწიფო ზედამხედველობის განხორციელება, როგორც შრომის უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის საკითხებთან დაკავშირებული ვალდებულებების შესრულებაზე, ასევე შრომის კანონმდებლობის დაცვაზე. არსებული სახით დეპარტამენტი ახორციელებს პრევენციულ ფუნქციებს, შრომის უსაფრთხოების კუთხით რისკებისა და შესაბამისი საფრთხეების იდენტიფიცირებას და პრევენციული ზომების მიღებას.

2014 წლიდან დაწყებული, გრძელდება მუშაობა „შრომის უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ“ კანონპროექტზე მუშაობა სოციალურ პარტნიორებთან ერთად, რომლის მთავარ მიზანსაც წარმოადგენს იმ ძირითადი მოთხოვნების და პრევენციული ღონისძიებების ზოგადი პრინციპების განსაზღვრა, რომლებიც უკავშირდება სამუშაო ადგილზე შრომის უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის საკითხებს, სამუშაო ადგილზე მოსალოდნელ რისკებს, უბედური შემთხვევებისა და პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილებას, ღირსეული სამუშაო პირობების შექმნას. აღნიშნული კანონი დაარეგულირებს სახელმწიფო ორგანოების დამსაქმებელთა, დასაქმებულთა და მათი წარმომადგენლების მოვალეობებს, უფლებებსა და პასუხისმგებლობებს, რომლებიც დაკავშირებულია უსაფრთხო და ჯანსაღი სამუშაო გარემოს შექმნასთან.

¹⁹ შრომითი უფლებების დაცვა, როგორც ევროპული ინტეგრაციის პოლიტიკის ნაწილი – განვითარების პერსპექტივები ასოცირების შეთანხმების, ვიზის ლიბერალიზაციის სამოქმედო გეგმისა და სოციალური ქარტიის ფარგლებში, ფრიდრიხ ებერტის ფონდი 2016 წელი

რაც შეეხება შრომის პირობების ინსპექტირების დეპარტამენტის ძირითად მიზნებს და ამოცანებს: ²⁰

- ორგანიზაცია-დანესებულებებში შრომის უსაფრთხოების არსებული პირობების ინსპექტირების მიზნით შესაბამისი სამართლებრივი ბაზის შემუშავება/სრულყოფა;
- შრომის უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული განცხადებების და საჩივრების განხილვა და შესაბამისი რეკომენდაციების შემუშავება;
- სამუშაო ადგილებზე დისკრიმინაციული შემთხვევების ან იძულებითი შრომის პრევენციის მიზნით შესაბამისი რეკომენდაციების შემუშავება
- დამსაქმებელთა და დასაქმებულთა ცნობიერების ამაღლების მიზნით შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება და სხვ.

აღსანიშნავია, რომ ამ კანონმდებლობის დახვეწაში საქართველოს მხარში უდგანან როგორც შრომის საერთაშორისო ორგანიზაცია, ისე აშშ-ს სახელმწიფო დეპარტამენტი. რაც შეეხება უშუალოდ ინსპექტირების შედეგად გამოვლენილ დარღვევებს, რომლებიც განხორციელდა 2015 წელს 6 თვის მანძილზე 77 კომპანიის 115 ობიექტში. ინსპექტირებამ მოიცვა მეტალურგიული, ქიმიური და სამთომომპოვებითი მრეწველობა, ჯანდაცვის, კვების, კეთილმოწყობის, სატრანსპორტო, ენერჯო, განათლებისა და მომსახურების სფეროები. მონიტორინგის შედეგად შრომის უსაფრთხოებისა და პროფესიული დაავადების კუთხით გამოვლინდა სხვადასხვა სახის დარღვევა.

რემონტორინგმა, რომელიც 60 მდე კომპანიაში განხორციელდა, აჩვენა, რომ 25 კომპანიაში გათვალისწინებულ იქნა რეკომენდაციები. მხოლოდ 10 მდე კომპანიამ არ გაითვალისწინა არცერთი რეკომენდაცია. მონიტორინგის შედეგად გაცემული რეკომენდაციების საფუძველზე მნიშვნელოვნად გამოსწორდა კომპანიებში ხანძარსა და ელექტროუსაფრთხოების სისტემები; გაუმჯობესდა

კოლექტიური დაცვის საშუალებები; დასაქმებულებს მიეწოდათ ინდივიდუალური დაცვის საშუალებები.²¹

შრომის ინსტიტუციონალიზაციის საკითხი ერთ-ერთი რთული და ემოციური საკითხია. განსაკუთრებით კი მაშინ, როდესაც საქმე შრომის ინსპექციას, დასაქმებას და მასთან დაკავშირებულ რეგულაციებს ეხება. იმისთვის, რომ ქვეყანაში ჩამოყალიბდეს სრულყოფილი და ქმედითუნარიანი შრომის ინსპექცია, აუცილებელია განხორციელდეს რიგი ღონისძიებები, რომლებიც ქვეყანას ალებული აქვს სხვადასხვა საერთაშორისო ვალდებულებების მიხედვით, მათ შორისაა შსო-ს რატიფიცირებული კონვენციების, ევროპის სოციალური ქარტიის, ევროკავშირის ასოცირების ხელშეკრულებისა და სხვა დოკუმენტების საფუძველზე, რაც გულისხმობს შრომის ინსპექტირების კუთხით კანონის მიღებას.

აღსანიშნავია, რომ მნიშვნელოვანი ცვლილებები განხორციელდა საქართველოს კანონებში მენარმეთა შესახებ და „ადამიანით ვაჭრობისა წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ“. ამ ცვლილებების საფუძველზე მომზადდა „ შრომითი ექსპლუატაციის და რეაგირების მიზნით სახელმწიფო ზედამხედველობის განხორციელების წესის“ შესახებ მთავრობის დადგენილების პროექტი, რომელიც დამტკიცდა 2016 წლის 7 მარტს საქართველოს მთავრობის 112 დადგენილებით.

ზედამხედველობის წესის თანახმად, იძულებითი შრომისა და შრომითი ექსპლუატაციის პრევენციის და მათზე რეაგირების სახელმწიფო ზედამხედველობას ახორციელებს შრომის პირობების ინსპექტირების დეპარტამენტი და იძულებითი შრომისა და შრომითი ექსპლუატაციის -ადამიანით ვაჭრობის გამოვლენის შემთხვევაში რეაგირებისთვის გადასცემს საქმეს საგამოძიებო ორგანოებს. მთავრობის დადგენილება ითვალისწინებს გეგმიურ და რეაქტიულ შემოწმებას.

²¹ შრომითი უფლებების დაცვა, როგორც ევროპული ინტეგრაციის პოლიტიკის ნაწილი – განვითარების პერსპექტივები ასოცირების შეთანხმების, ვიზის ლიბერალიზაციის სამოქმედო გეგმისა და სოციალური ქარტიის ფარგლებში, ფრიდრიხ ებერტის ფონდი 2016 წელი

გარდა ამისა, ზედამხედველობის წესის შესაბამისად დამტკიცდა იძულებითი შრომისა და შრომითი ექსპლუატაციის პრევენციის და მათზე რეაგირების მიზნით სახელმწიფო ზედამხედველობის განხორციელების 2016 წლის გეგმა, რომლითაც განისაზღვრა ის კომპანიები, სადაც შრომის პირობების ინსპექტირების დეპარტამენტის ინსპექტორები 2016 წლის განმავლობაში განახორციელებენ გეგმიურ ზედამხედველობას.²²

შრომის საერთაშორისო ორგანიზაცია მიმდინარე ეტაპზე აქტიურად უჭერს მხარს სამინისტროს საკანონმდებლო ჩარჩოს შემუშავების პროცესში. ასევე ძალიან მნიშვნელოვანია მისი როლი სრულყოფილი ქმედითუნარიანი შრომის ინსპექციის დანერგვის კუთხით.

უდიდესი ადგილი ჰქონდა დათმობილი შრომის ინსპექციის საკონსტიტუციო კომისიის ზოგიერთი წევრისთვის. „სოციალური უფლებების შესახებ საკონსტიტუციო ცვლილებების“ პროექტის ავტორებმა კენჭისყრაზე გაიტანეს ეს საკითხი, იმის მიუხედავად, რომ თავიდანვე იცოდნენ კომისიის უმრავლესობის აზრი და დამოკიდებულება ამ საკითხის მიმართ.

დღევანდელი სიტუაცია ზემოთხსენებული ფაქტების მიუხედავად ბევრად რთულია. ის, რომ შრომის ინსპექციას არ გააჩნია უფლება თავისი ნებით შევიდეს საწარმოში და მოახდინოს იმ კონკრეტულ ადგილას დასაქმებულთა უსაფრთხოების შემოწმება ბევრ პრობლემას წამოშობს. როგორც ცნობილია, შრომის ინსპექციას უწევს ნებართვის თხოვნა დამსაქმებლისგან, ამა თუ იმ საწარმოში შესასვლელად და ამას გარდა მას არ შეუძლია გაატაროს რაიმე სახის სანქცია, ის მხოლოდ რეკომენდაციების გაცემით შემოიფარგლება. ეს იმ ხარვეზებს უკავშირდება, რომლებიც შრომის ინსპექციას გააჩნია

²² შრომითი უფლებების დაცვა, როგორც ევროპული ინტეგრაციის პოლიტიკის ნაწილი – განვითარების პერსპექტივები ასოცირების შეთანხმების, ვიზის ლიბერალიზაციის სამოქმედო გეგმისა და სოციალური ქარტიის ფარგლებში, ფრიდრიხ ებერტის ფონდი 2016 წელი

და თავის მხრივ მოიცავს სიცოცხლისთვის სახიფათო სამუშაო ადგილს და სიკვდილიანობის მაღალი რისკის მქონე სამუშაოებს.²³

შრომის კოდექსში ვკითხულობთ, ²⁴ რომ დამსაქმებელი ვალდებულია, უზრუნველყოს დასაქმებული სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის მაქსიმალურად უსაფრთხო სამუშაო გარემოთი. ამასთან, დამსაქმებელი ვალდებულია, გონივრულ ვადაში მიაწოდოს დასაქმებულს მის ხელთ არსებული სრული, ობიექტური და გასაგები ინფორმაცია ყველა იმ ფაქტორის შესახებ, რომლებიც მოქმედებს დასაქმებულის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობაზე ან ბუნებრივი გარემოს უსაფრთხოებაზე. გასათვალისწინებელია, რომ დამსაქმებელი ვალდებულია, სრულად აუნაზღაუროს დასაქმებულს სამუშაოს შესრულებასთან დაკავშირებული, ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუარესებით მიყენებული ზიანი და აუცილებელი მკურნალობის ხარჯები (შრომის კოდექსი, მუხლი 35).

მიუხედავად იმისა, რომ დასაქმებულს უფლება აქვს, უარი განაცხადოს იმ სამუშაოს, დავალების ან მითითების შესრულებაზე, რომელიც ეწინააღმდეგება კანონს, ან შრომის უსაფრთხოების პირობების დაუცველობის გამო აშკარა და არსებით საფრთხეს უქმნის მას ან მესამე პირის სიცოცხლეს, ჯანმრთელობას, საკუთრებას ან ბუნებრივი გარემოს უსაფრთხოებას. ეს ძალიან კარგად იცინა, როგორც მშენებარე კორპუსებში, ისე შახტებში მომუშავე ადამიანებმა, თუმცა იძულებულნი არიან დათანხმდნენ ასეთ სამუშაო გარემოს, რადგანაც ქვეყანაში მძიმე სოციალური ვითარებაა და სახელმწიფო ვერ სთავაზობს მათ სხვა ალტერნატივებს.

თითოეულ ადამიანს უნდა ახსოვდეს, რომ ყველას აქვს უფლება იცხოვროს და იმუშაოს უსაფრთხო გარემოში. სახელმწიფო ვალდებულია ამ მინიმალური სტანდარტების დაცვისთვის ყველანაირი საჭირო ზომა გაატაროს.

²³ <https://emc.org.ge/2017/05/01/emc-261/>

²⁴ საქართველოს ორგანული კანონი, საქართველოს შრომის კოდექსი, თავი 8,

კონსტიტუციის საჯარო განხილვები

საკონსტიტუციო რეფორმების ფარგლებში მიმდინარეობდა საჯარო განხილვები, რომლებიც ერთი თვის განმავლობაში გრძელდებოდა როგორც თბილისში ისე საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებში. მისი მიზანი მოსახლეობის ინფორმირებულობა და კონსტიტუციის ახალი პროექტის შესახებ სწორი წარმოდგენის შექმნა იყო. მიმდინარე საჯარო განხილვების ფარგლებში, როგორც მოსახლეობისგან ასევე კომისიის წევრებისგან, ყურადღება რამდენიმე საკითხზე მახვილდებოდა, ძირითადად როგორც პრეზიდენტის და პარლამენტის არჩევნებზე ისე მიწების გასხვისების საკითხზე, კონკრეტულად ერთი ჯგუფის დაუინტერესებელი მოთხოვნით კი კონსტიტუციაში 94-ე მუხლის არსებობის შესახებაც იყო საუბარი. რაც შეეხება შრომით ურთიერთობებზე საუბარს, ტყიბულში მომხდარ ტრაგედიამდე, ევროპული საქართველოს წარმომადგენლის სერგი კაპანაძის თქმით არცერთ ადამიანს არ ჰქონია კითხვა ამ საკითხთან დაკავშირებით.²⁵ თუმცა, საჯარო განხილვების პარალელურად ტყიბულში მომხდარმა ტრაგედიამ მიიქცია, როგორც კომისიის წევრების, ისე მოსახლეობის გარკვეული ჯგუფების ყურადღება. მეშახტების დალუპვა გახდა მიზეზი იმისა, რომ კიდევ ერთხელ მიბრუნებოდა საკონსტიტუციო კომისია შრომის ინსპექციის საკითხს და ახლიდან განეხილა მისი მნიშვნელობა ქვეყნისა და თითოეული მოქალაქისთვის და გარკვეულ შედეგამდეც მისულიყო.

²⁵ <http://www.parliament.ge/ge/parlamentarebi/chairman/chairmannews/sagartvelos-regionebshi-konstituciuri-kanonproeqtis-sadjaro-ganxilvebi-dasrulda.page>

დაინტერესებული მხარეები- Stakeholders

საკონსტიტუციო კომისიის განხილვების დროს ყველა წარმომადგენელს თავისი ინტერესი და წინადადება გააჩნდა. ამას ადასტურებს იმ საკითხების მრავალფეროვნება რომლებიც წარმოდგენილი იყო კომისიის წევრების შეხვედრების თარგლებში. მნიშვნელოვანია ყურადღება გავამახვილო სხვადასხვა პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლებზე, რომლებმაც აზრთა სხვადასხვაობის გამო კომისია დატოვეს. მათი განცხადებით ის ცვლილებები, რომლებიც კომისიის მიერ მიმდინარეობდა დემოკრატიის თვალსაზრისით უკან გადადგმული ნაბიჯი იყო, ეს კი უფრო კონკრეტულად პრეზიდენტის არჩევის წესს და საპარლამენტო არჩევნების სისტემას ეხებოდა. მათთვის მანდატების გადანაწილება მიმდინარე ცვლილებებში ყველაზე მტკივნეული აღმოჩნდა და იმის მიუხედავად რომ მცდელობა არ დაეკლოთ რაიმე შეეცვალათ უკეთესობისკენ, გამოსავალი კომისიის დატოვებაში ნახეს.²⁶

აქედან გამომდინარეობს ზემოთხსენებული პოლიტიკური პარტიების არარეპრეზენტატულობა და მხოლოდ საკუთარი ინტერესებისკენ სწრაფვა. მნიშვნელოვანია, მიმოვიხილოთ იმ 28 არასამთავრობო ორგანიზაციის როლი, რომლებმაც ერთხმად მიმართეს საკონსტიტუციო კომისიას, მათი განცხადებით კომისია არ იყო ორიენტირებული ყველაზე მონაცვლადი ჯგუფების უფლებების გაუმჯობესებაზე. მთავარი მოთხოვნა კი საქართველოს კონსტიტუციის გენდერულად სამართლიანობა იყო.²⁷

²⁶ <http://rustavi2.ge/ka/news/73165>

²⁷ <https://gyla.ge/ge/post/arasamtavrobo-organizaciebi-sakonstitucio-komisiias-mimartaven#sthash.UGozfVue.gIMUvW6l.dpbs>

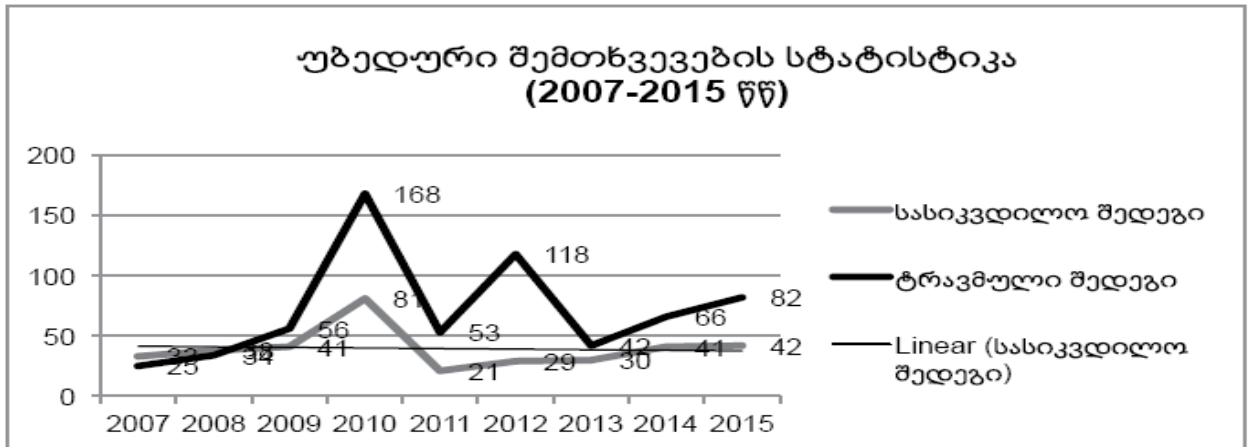
გარდა ზემოთხსენებული პარტიებისა, მნიშვნელოვანი როლი ჰქონდა დათმობილი ბიზნესს და მის წარმომადგენლებს საკონსტიტუციო კომისიის განხილვებში. ვახტანგ ნაცვლიშვილთან ინტერვიუს დროს, მან გამოკვეთა ბიზნეს ელიტის დიდი წინააღმდეგობა შრომის ინსპექციის შექმნასთან დაკავშირებით და სწორედ ამის გამო ეკონომიკური გუნდის უკან დახევა. მიზეზი კი მხოლოდ ერთი იყო, რომ ბიზნესი მათ ქმედებებს სწორად ვერ გაიგებდა.

ბიზნესი და შრომის ზედამხედველობა

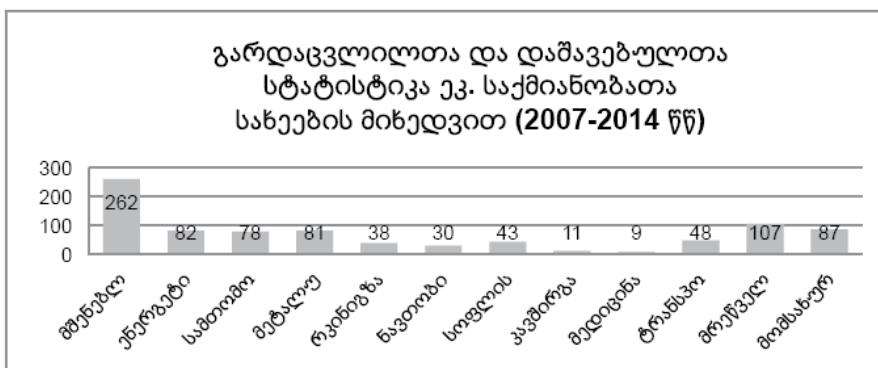
შრომის ზედამხედველობის საკითხში მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა ბიზნესის როლს. იმ დროს როცა ბიზნესის მიზანი უნდა იყოს ჰყავდეს ჯანმრთელი მუშახელი ქვეყანაში, რომ სწორედ და კარგად შეასრულონ დაკისრებული სამუშაო, ამ საკითხზე ის ნაკლებად ფიქრობს. მაშინ როდესაც, ყოფილი პოსტსაბჭოთა ქვეყნებიდან დანყებული ევროპის თითქმის ყველა ქვეყნით დამთავრებული ყოველწლიურად მნიშვნელოვანი ნაბიჯები იღებდა შრომის ინსპექციის გასაძლიერებლად, საქართველოში წლების სვლასთან ერთად ყოველდღიურად უამრავი ადამიანი იღუპება და სახიჩრდება სამუშაო ადგილას. ქვემოთ მოცემულია სტატისტიკა 2011 წლიდან 2016 წლის ჩათვლით, რომელიც გვიჩვენებს საწარმოო შემთხვევების შედეგად დაშავებულ და დაღუპულ ადამიანთა რაოდენობას. როგორც ვხედავთ, მაჩვენებლები ნამდვილად საგანგაშოა 776 დაშავებული და 270 დაღუპული ²⁸ადამიანის შემდეგ შრომის ინსპექციის გაძლიერების მოთხოვნა სრულიად ლოგიკურად უღერს.

მიუხედავად იმისა, რომ 2012 წელს იყო საგანგაშო მაჩვენებელი და მის შემდეგ წლებში ეს მაჩვენებელი სუსტდება, ყოველდღიურად გვესმის მედია საშუალებებიდან თუ უბრალოდ ინტერნეტ სივრციდან სამუშაო ადგილზე დაშავებულთა და დაღუპულთა შესახებ.

²⁸ <http://www.ombudsman.ge/ge/news/konferencia-shromis-inspeqciis-momavali-saqartveloshi.page>

წყარო: საქართველოს შინაგან სამინისტრო

წყარო: პროფესიული კავშირების გაერთიანება

29

ბიზნეს კომპანიების წარმომადგენლების თქმით, დღეს იმის დრო არ არის, რომ სახელმწიფომ ბიზნესს ხელი შეუშალოს. კერძოდ, თუ სახელმწიფოს სტრატეგია არ არის ის, რომ ხელი შეუწყონ მცირე და საშუალო ბიზნესს, ეს ზედმეტი რგოლი ხელისშემშლელი და დამაბრკოლებელი იქნება ბიზნესის „თავისუფლად მოძრაობისთვის“. მათი აზრით სამსახურში არასასურველი გარემოს შემთხვევაში ადამიანი სხვა სამუშაო ადგილს უნდა ირჩევდეს, ეს ხდება კონკურენციის პირობებში, ბაზარი თვითონ არეგულირებს მას. ასევე პირიქით, თუ კომპანიაში არ სურს მუშაობა კონკრეტულ თანამშრომელს, ბაზარზე სხვა ადამიანები არიან, რომელთა სამსახურში აყვანის შესაძლებლობა აქვს დამსაქმებელს. მათი თქმით, კონკურენციის არსებობის პირობებში ეს საკითხები აბსოლუტურად მოგვარებადია, დამატებით რეგულაციებს სახელმწიფოს მხრიდან ზედმეტად მიიჩნევენ.

ასევე ასახელებენ იმ მიზეზებსაც, რომ კომპანიებს შორის არსებული კონკურენცია თავად არის გარანტი იმისთვის, რომ დამსაქმებელმა მომავალ თანამშრომელს კარგი და უსაფრთხო პირობები შესთავაზოს, და რომ ამისთვის შრომის ინსპექცია საჭირო არ არის.³⁰

²⁹ წყარო : საზოგადოებრივი მაუწყებელი

³⁰ http://commerciant.ge/?m=5&news_id=39720&cat_id=5

გარდა ამისა, ბიზნესის წარმომადგენლები და ბიზნეს ელიტა მთავრობას არჩევნის წინაშეც კი აყენებენ. მათი აზრით, შრომის ინსპექციის სრულუფლებიანობა და სწრაფი ეკონომიკური ზრდა, მეტი ინვესტიციის შემოსვლა ქვეყანაში, ერთმანეთთან წინააღმდეგობაში მოდის. თუმცა ბიზნეს ელიტის წარმომადგენლები არ საუბრობენ და ყურადღებას არ ამახვილებენ იმ ფაქტზე, რომ უცხოელ ინვესტორს ურჩევნია, იცოდეს, რა რეგულაციაა, „თამაშის“ რა წესებია ქვეყანაში, რომ გაცილებით მარტივი იყოს მისთვის ოპერირება. სწორედ ამის დასტური იყო „ადიდასის“, „პუმას“, „ნაიკის“ და „ნიუ ³¹ბალანსის“ მწარმოებელი კომპანიების მიმართვა შრომის ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიმართ, ეს კომპანიები მოითხოვდნენ სრულფასოვანი შრომის ინსპექციისა და მინიმალური ხელფასის საკითხის მოწესრიგებას საქართველოში ინვესტირებისა და წარმოების გაფართოების მიზნით. თუმცა, რადგანაც სახელმწიფოს მხრიდან ვერ დაინახეს ადეკვატური ნაბიჯები, მათ უარი განაცხადეს ქართულ ბაზარზე შემოსვლაზე. ეს მაგალითი კარგად აჩვენებს, რომ ინვესტორებს და მსხვილ, მსოფლიო დონის კომპანიებს სჭირდებათ კარგად განსაზღვრული რეგულაციები.

ეკონომისტების უმეტესობა მიიჩნევს, რომ თუ სახელმწიფოს იმდენი საშუალება ექნება, რომ წარმოებას განავითარებს და სამუშაო ადგილებს შექმნის, მაშინ გამართლებული იქნება შრომის ინსპექციის სრულუფლებიანობა. ქვეყანაში ყველაზე დიდი პრობლემა უმუშევრობაა. ასეთ ვითარებაში კი შრომის ინსპექციის შექმნა მიზანშეწონილი არ არის, რადგანაც ჯერ ეკონომიკა უნდა განვითარდეს და შემდეგ დაიწყოს შრომის ინსპექციამ მოქმედება. ხოლო ამ ეტაპზე, შრომის ინსპექციის ამოქმედება მხოლოდ ზედმეტ რეგულაციებს შემოიღებს და ბიუროკრატიას გაზრდის, რაც ბიზნესს დიდ დანაკლისს მიაყენებს. ბიზნესმენები, რომლებიც წინააღმდეგობას ავლენენ შრომის ზედამხედველობის ორგანოს შექმნაზე და ამ აზრს ამტკიცებენ იმით, რომ სახელმწიფო დოვლათს ბიზნესი ქმნის, ეწინააღმდეგებიან საპირისპირო აზრის მომხრეებს, რომ ბიზნესს და დოვლათს სახელმწიფოში სათითაოდ აღებული ადამიანის შრომა ქმნის და

³¹ „სამართლიანი შრომის ასოციაციის“ მოხსენება საქართველოში არსებული მინიმალური ანაზღაურების თაობაზე(2015 წლის ივნისი)

სწორედ ამიტომ აუცილებელი ჯანსაღი სამუშაო გარემო, რომელიც დაიცავს ამ ადამიანების ჯანმრთელობას და სიცოცხლეს.³²

საინტერესოა, ყურადღება მივაქციოთ ქვეყანაში არსებულ უმუშევრობის დონეს, რომლის გამოც ადამიანები იძულებულნი არიან დათანხმდნენ თუნდაც მაღაროში, შახტებში და სხვა ნებისმიერ ადგილზე მუშაობას. რა თქმა უნდა, მათაც კარგად ესმით, რამხელა საფრთხეს უქმნის ესა თუ ის სამუშაო ადგილი მათ ჯანმრთელობას. ყოველდღიურად უნევთ იმაზე ფიქრი, რომ ხვალ შეიძლება ცოცხლები აღარ იყვნენ.

მნიშვნელოვანი საკითხია თვითონ დასაქმებულთა მხრიდან შრომის უსაფრთხოების ნორმების დაცვა. ერთია, რომ ქვეყანაში არსებობდეს შრომის ზედამხედველი ორგანო და არეგულირებდეს დასაქმების ადგილას შრომის უსაფრთხოებას, უზრუნველყოფდეს რომ შემოწმებული იყოს ტექნიკა -დანადგარები და მეორე მნიშვნელოვანი საკითხია, ამოწმებდეს დასაქმებულებს და დარღვევის აღმოჩენის შემთხვევაში აჯარიმებდეს მათ. ეს პირველ რიგში დასაქმებულ ადამიანებს უნდა ესმოდეთ მათი სიცოცხლის უსაფრთხოებისთვის კეთდება და არასდროს უნდა ავიწყდებოდეთ თუნდაც ჩაფხუტების დახურება.

³² http://commersant.ge/?m=5&news_id=39720&cat_id=5

“ორად ორი ძალა, რომელსაც შეუძლია ნათელი მოჰფინოს დედამიწაზე ყველაფერს, ცაში მზე, და მიწაზე პრესა”.

მარკ ტვენი

“ჩვენი თავისუფლება დამოკიდებულია პრესის თავისუფლებაზე და მისი შეზღუდვა, მის დაკარგვას ნიშნავს. “

თომას ჯეფერსონი.

მედის ანალიზი

მედია დღეს უდიდესი სფეროა და უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებს მსოფლიოს განვითარებაში. შეიძლება ითქვას, გლობალიზაციის ერთერთი უმთავრესი განმაპირობებელია. მთავრობის, ოპოზიციის და წინააღმდეგობრივი ძალების მიმართულებებს ყოველთვის განსაზღვრავდა ინფორმაცია და კომუნიკაცია. ძალიან დიდია მასმედიის გავლენა საზოგადოებაზე, მითუმეტეს განვითარებად ქვეყნებში. დღეს ტელევიზია მასობრივი ინფორმაციის ყველაზე პოპულარული საშუალებაა. საზოგადოების დიდი ნაწილისთვის ტელევიზორი ინფორმაციის მიღების ყველაზე გავრცელებული ფორმაა, ამიტომაც ხშირ შემთხვევაში ადამიანები ისე აღიქვამენ სინამდვილეს, როგორც ის ტელევიზორიდან მოჩანს. სამწუხაროდ თუ საბედნიეროდ, სამოქალაქო გემოვნების ჩამოყალიბებაზე, მასმედია უდიდეს გავლენას ახდენს. რაც შეეხება მედიის რეპრეზენტატულობას და იმას, თუ როგორ წარმოაჩინა მან საკონსტიტუციო ცვლილებები ტექსტის ქვედა ნაწილში იქნება განხილული, მანამდე კი საუბარია იმაზე, რომ ბევრი მოსაზრება და ფაქტი არსებობს იმის შესახებ, რომ ტელევიზიები უფრო მეტად ცდილობენ იყვნენ პროპაგანდისტულები, ეს მათ ბევრ რამეში ეხმარებათ და უწყობთ ხელს. პირველ რიგში, დღესდღეობით საქართველოში იმდენად

მძიმე მდგომარეობაა, რომ რეალობის რეპრეზენტაცია არც თუ მომგებიანი იქნება მათთვის, აღსანიშნავია, რომ მათ პროპაგანდას კრიტიკა ნამდვილად მოჰყვება და მოსახლეობის დაბალ პროცენტს სჯერა იმ ყველაფრის რასაც ტელევიზიით აშუქებენ. თუმცა ამის მიუხედავად, რეალობის რეპრეზენტაცია მედიაში უფრო მეტ სტრესს გამოიწვევდა მოსახლეობის მხრიდან. ეს ერთი მხარის მოსაზრებაა. თუმცა არის მეორე მხარე, რომელიც ამ მოსაზრებას არ ეთანხმება, რადგანაც ზოგადად ცხოვრებაში ნებისმიერი წინსვლა და არსებული სიტუაციის შეცვლა იწყება მდგომარეობის გაანალიზებით და დაზუსტებით, იმის მიხედვით, რომ საჭიროა გაუმჯობესდეს და შეიცვალოს უკეთესობისკენ. ამის მიხედვით ყველა ადამიანს ეხმარება, რომ გარშემო მიმოიხედოს და დაფიქრდეს, რის გაკეთება შეიძლება მდგომარეობის შესაცვლელად. სწორედ მედიის აქტიური როლი და მისი უნარი, რომ წარმოედგინა, აესახა და პროპაგანდის ნაცვლად რეპრეზენტაციაზე გაეკეთებინა აქცენტი, დიდ წვლილს შეიტანდა დემოკრატიზაციის პროცესში, ახალი ხელისუფლების ფორმირების პროცესში და არსებული პრობლემების გადანყვეტის პროცესში.

მედია შედარებით მაღალი ნდობით სარგებლობს საზოგადოებაში. ამავე დროს, მედიის კრიტიკაც საკმაოდ ჩვეული და გავრცელებული მოვლენაა ქართულ საზოგადოებაში. ეს, ალბათ, ზემოთ/ხსენებულ პრობლემას, ცოდნისა და შეხედულების ასახვას, პროფესიულ და ეთიკურ სტანდარტებს უკავშირდება. დღევანდელი ჟურნალისტიკა, ისევე როგორც მასობრივი კომუნიკაცია ზოგადად საქართველოში მეტად შორს არის ფაქტებზე დამყარებული ჟურნალისტიკის სტანდარტებისგან. ის არ ერიდება პოლიტიკურ პროპაგანდას, არ ესწრაფვის ცოდნისა და პოლიტიკური შეხედულების გამიჯნვას, პირიქით, ის ხშირად მზად არის დაუქვემდებაროს ცოდნა პოლიტიკურ შეფასებას, დაარღვიოს ჟურნალისტური ეთიკის ნორმები, არ სცეს პატივი განსხვავებულ აზრს და მიმართოს საზოგადოებრივი აზრით მანიპულირების სხვადასხვა ხერხებს.

დღეს, საქართველოში ახალი ამბების გასაგებად მოქალაქეები ძირითადად ტელევიზიას მიმართავენ. არსებობს მრავალფეროვანი რადიო არხებიც, რომლებიც, მართალია,

დიდწილად მუსიკალური და გასართობი მაუწყებლობით არიან დაკავებული, მაგრამ მოსახლეობის გარკვეული (არც თუ უმნიშვნელო) ნაწილისთვის პოლიტიკური ხასიათის ინფორმაციის მიწოდებასაც ემსახურება.

თავის ფუნქციონირებაში მედია დამოკიდებულია ორ მხარეზე - ერთი მხრივ, ხელისუფლებაზე, ხოლო მეორე მხრივ, ფართო აუდიტორიაზე.

ეკონომიკური პრობლემები და რთული ბიზნეს-გარემო დღესდღეობით უფრო მეტ დაბრკოლებებს უქმნის მედიის ინსტიტუციურ განვითარებას, ვიდრე სახელმწიფო რეგულირება. მედია, ისევე როგორც მთელი დანარჩენი ეკონომიკა, დიდწილად ჩრდილოვან სექტორში ფუნქციონირებს. გაზეთები, გადასახადებისაგან თავის არიდების მიზნით, გაურბიან თავისი ნამდვილი ტირაჟების გამოცხადებას. ამის გამო, მედია განიცდის იმავე ტიპის დეპრივაციას, რასაც სხვა ეკონომიკური სუბიექტები - ის დამოკიდებულია პოლიტიკურ მფარველობაზე და/ან პირად კონტაქტებზე, არსებული რეჟიმის კეთილნებაზე, თვალი დახუჭოს მედიის მიერ ჩადენილ ეკონომიკურ დარღვევებზე. ტელევიზია უაღრესად დიდ გავლენას ახდენს მოსახლეობის სამოქალაქო აქტივობაზე. პოლიტიკური მეცნიერების მიერ ეს გავლენა არ არის ცალსახად შეფასებული როგორც ლიბერალური დემოკრატიის ხელშემწყობი. ზოგიერთი მკვლევარი მიიჩნევს, რომ სატელევიზიო გადაცემების სპეციფიკა არ იძლევა პოლიტიკური პრობლემების სიღრმისეულად გაშუქების საშუალებას. ტელე რეპორტაჟს აქცენტი გადააქვს გართობაზე, პიროვნებებზე და სკანდალურ მოვლენებზე, და საკმარისად მკაფიოდ ვერ წარმოაჩენს პოლიტიკური დღის წესრიგის ძირითად საკითხებს. ზეპირი სიტყვა, რომელიც ქალაქებში არ ფიქსირდება, ნაკლებად საიმედო წყაროა სამართლებრივი ხასიათის ინფორმაციის გასავრცელებლად. საქართველოში ამას ამძაფრებს ის ვითარება, რომ დღესდღეობით მოსახლეობისთვის ტელევიზია პოლიტიკური ინფორმაციისა და შეხედულებების მიღების უკონკურენტო (ხოლო ზოგიერთი სოციალური ჯგუფისთვის პრაქტიკულად ერთადერთი) წყაროა. მართალია, საქართველოს სამაუწყებლო მედიაში პლურალიზმის გარკვეული დონე არსებობს,

მაგრამ ისიც აშკარაა, რომ ცალკეული სამაუწყებლო კომპანიის გაჩენასა თუ ეთერიდან გაქრობას დღესდღეობით შეიძლება არსებული პოლიტიკური ლანდშაფტის მნიშვნელოვანი ცვლილება მოჰყვეს. ამდენად, სამაუწყებლო კანონმდებლობას, საზოგადოებრივი ტელევიზიის ფორმირებას და ლიცენზიების გამცემი მარეგულირებელი ორგანოს ინსტიტუციონალურ ხასიათს დემოკრატიისთვის არანაკლები მნიშვნელობა შეიძლება ჰქონდეს, ვიდრე საარჩევნო კანონმდებლობას. („არჩევანი”, მუსხელიშვილი)

ზემოთხსენებულიდან გამომდინარე, ყველა ადამიანისთვის მარტივად მისახვედრია, რომ დღევანდელი მედია დიდ წილად პროპაგანდისტულია ვიდრე რეპრეზენტატული. საკმარისია ერთი დღით ან ერთი საღამოთი ტელევიზორის წინ დაჯდეთ და ერთ-ერთ პოლიტიკურ გადაცემას დაუთმო დრო, მარტივად მისახვედრი და აღმოსაჩენია ის რიგი საკითხები, რომლებიც მედიის პროპაგანდისტულობას ასახავს.

ტელევიზიის ყურებისას საკმაოდ მარტივად შესამჩნევია, რომ :

- მედია ცდილობს მოსახლეობას შეუქმნას გამარტივებული, ზედაპირული წარმოდგენა ქვეყანაში არსებული მოვლენების და სიტუაციის შესახებ.;
- მედია განიცდის ფაქტების ნაკლებობას- ასახულია ნაკლები რეალობა და არაა დადასტურებული ფაქტებით;
- მარტივად შესამჩნევია, რომ უბრალო ადამიანების ნაკლები ჩართულობა მათი აზრებისა და პრობლემების კუთხით პირდაპირ ახასიათებს დღევანდელ მასმედიას.
- ასევე, დიდ პრობლემას ქმნის რესპონდენტების არასწორად შერჩევა და მათი სუბიექტური აზრების დაფიქსირება ამა თუ იმ საზოგადოებისთვის მნიშვნელოვან და სენსიტიურ საკითხზე.

საინტერესოა, რა შედეგების მომტანი შეიძლება იყოს ეს ყველაფერი, როგორც მოსახლეობისთვის, ასევე ზოგადად ქვეყნისთვის.

რაც შეეხება პირველ პუნქტს, მედიის მხრიდან გამარტივებული და ზედაპირული წარმოდგენის შექმნას. ყველა გადაცემა, რომლებსაც ტელევიზიით ვადევნებთ თვალს, ცდილობს რომ მოსახლეობას გამარტივებული ან არასრული სურათი დაანახოს ყველა იმ საკითხზე რაც ქვეყანაში ხდება.

გარდა ამისა, თითქმის ყველა გადაცემა, მნიშვნელობა არ აქვს ეს რუსთავი 2 ზე იქნება იმედზე თუ სხვა არხზე გამოირჩევა ფაქტების ნაკლებობით. ყველაფერს განიხილავენ მშრალად, თეორიულად ფაქტების დადასტურების გარეშე. ამას გარდა აქცენტები არაა სწორად დასმული, ჭარბი რაოდენობით განიხილავენ და აქცენტს აკეთებენ ისეთ საკითხებზე, როგორც მაგალითად პრეზიდენტის არჩევის წესი საკონსტიტუციო რეფორმებში და არ უთმობენ ჯეროვან ყურადღებას შრომით ურთიერთობებს.

ამის მიზეზები რატომუნდა სხვადასხვაა, თუმცა უმნიშვნელოვანესი სწორედ ისაა, რომ პრეზიდენტის არჩევნები უფრო რეიტინგულია, ვიდრე შრომითი საკითხები.

მედიის როლი, როგორც საკონსტიტუციო რეფორმების, ასევე ზოგადად შრომითი ურთიერთობების განხილვისას, ცალსახად უმნიშვნელოვანესია. გამომდინარე იქიდან, რომ მედიის პირველადი და ბაზისური დანიშნულება მოსახლეობისთვის სწორი ინფორმაციის მიწოდება, მათ განმანათლებლობაში ხელის შეწყობა და ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენების ასახვაა, ასევე სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია სწორი აქცენტების დასმა. სამწუხაროა, რომ დღევანდელობაში მედია ამ საკითხში ნამდვილად სუსტია. მოსახლეობას არ აქვს ინფორმაცია ზუსტად რატომ ხდება ესა თუ ის საკითხი ასე. თუმცა, მედიის არარეპრეზენტატულობა უფრო მეტად ქვეყანაში არსებულ ხელისუფლებასთანაა კავშირში. ხელისუფლებასთან ერთად დიდია მოსახლეობის როლიც. ასევე მოხდა საკონსტიტუციო რეფორმების გაშუქებისას. კომისიის ჩამოყალიბებიდან, კომისიის ბოლო სხდომამდე ტელევიზიით თითქმის ყველა არხზე გვესმოდა ერთი და იგივე საკითხები. პირველი, ეს იყო ცვლილება პრეზიდენტის არჩევის წესთან დაკავშირებით და მეორე ეს იყო პოლიტიკური პარტიების დატოვების საგანგაშო მაჩვენებლები. ამ დროს, ამის პარალელურად, კომისია განიხილავდა ისეთ

მნიშვნელოვან ცვლილებებს, როგორცაა ადამიანის შრომითი უფლებები და შრომის ზედამხედველობის-შრომის ინსპექციის უფლებამოსილება. თუმცა ამ საკითხებზე მხოლოდ საზოგადოებრივმა მაუწყებელმა გააკეთა აქცენტი, მიუძღვნა ერთი ვრცელი გადაცემა და რამდენიმე წუთიანი სიუჟეტი. კომისიის ერთ ერთმა წევრმა ვახტანგ ნაცვლიშვილმა ინტერვიუს დროსაც გამოკვეთა, რომ ის მინვეული იყო რეალურ სივრცეში და სხვადასხვა გადაცემაში საზოგადოებრივ მაუწყებელზე, სადაც საუბარი სწორედ სოციალურ უფლებებზე და შრომით ინსპექციაზე ჰქონდა. მისი თქმით, ინტერვიუ ასევე იმედის შურნალისტთანაც ჰქონდა თუმცა ეს საკითხები ჩვენთვის საინტერესო თემას არ ეხებოდა და იმ საკითხების გარშემო ტრიალებდა რაზეც უკვე ზემოთ იყო საუბარი. ასევე კომისიის წევრებმა გამოიკვეთეს ორი ყველაზე ხშირად დასმული შეკითხვა შურნალისტების მხრიდან : პირველი, რატომ უნდა, პრეზიდენტის არჩევის წესთან იყო დაკავშირებული და მეორე შეკითხვა ეხებოდა აპირებდა ესა თუ ის პოლიტიკური პარტია თუ არასამთავრობო ორგანიზაცია საკონსტიტუციო კომისიის დატოვებას. რატომ უნდა, ყველა ადამიანს უჩნდება კითხვა თუ მედიისთვის რეალობის ასახვაა პრიორიტეტული და არ ცდილობს ის პროპაგანდისტული იყოს, მაშინ რატომ ხდება, რომ მოსახლეობის უმრავლესობას არ ჰქონდა ინფორმაცია საკონსტიტუციო კომისიის მუშაობის დეტალების შესახებ? მაშინ როდესაც მედიის როლი ძირითადად საზოგადოების აზრის დამაფიქსირებელი უნდა იყოს, არ უნდა შეუწყოს ხელი პროპაგანდას, საკითხავია ამ პროცესებში რამდენად წამოაჩინა რეალობა მედიამ და რამდენად ეცადა ყოფილიყო საზოგადოების სარკე.

მედიის როლის გამოსაკვლევად ინტერვიუ მქონდა იმედის შურნალისტთან. მისივე თხოვნით ანონიმურად დავტოვებ მის სახელსა და გვარს. თუმცა, ვისაუბრებ საკონსტიტუციო მოვლენების გაშუქების საკითხებზე, რომელშიც აქტიურად იყო ჩართული თითქმის ყველა არხი, თუმცა მათ მიერ განხილული და საზოგადოებისთვის მინოდებული საკითხები ნამდვილად არ იყო ის, რაც მათ ევალეობოდათ საზოგადოების წინაშე. კითხვაზე, თუ რატომ არ სვამენ შურნალისტები იმ საკითხებს, რომლებიც საზოგადოებას აინტერესებს და რატომ ამახვილებენ მხოლოდ ყურადღებას იმ საკითხებზე, რაც მათ

სატელევიზიო არხის რეიტინგს ზრდის, სტანდარტული პასუხი მივიღე, რომ მათი ურნალისტები აშუქებენ ყველა იმ ცვლილებას, რომელიც მიმდინარეობს, აშუქებენ როგორც ხელისუფლების, ასევე არასამთავრობო ორგანიზაციების მოსაზრებებს. რომ ისინი ყველანაირად ცდილობენ გადმოსცენ რეალობა და თავი აარიდონ მედიის პროპაგანდისტულობას. თუმცა ის უკვე სხვა საკითხია ეს მცდელობა რამდენად ამართლებს.

ტყბულში მომხდარ ტრაგედიამდე რამდენიმე დღით ადრე ვესაუბრე საკონსტიტუციო კომისიის საჯარო განხილვების წევრ სერგი კაპანაძეს. მაინტერესებდა, საჯარო განხილვების ფარგლებში, საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში, რამდენად ხდებოდა მოსახლეობის მხრიდან შრომითი საკითხების ირგვლივ დაინტერესება, იყო თუ არა მათგან კითხვები ამ საკითხების გარშემო, თუმცა მისი პასუხი იყო რომ ამ დროის განმავლობაში ასეთი შეკითხვა არ იყო გაუღერებული. ხოლო ტყბულში მომხდარი ტრაგედიის შემდეგ, შრომის ინსპექციის საკითხი ერთ-ერთ მთავარ განხილვის თემად იქცა მედიისათვის. როგორც ზემოთ ვახსენე, ამ ამბამდე ძალიან იშვიათი ტელევიზია თუ აშუქებდა შრომითი უფლებების საკითხს, პრიორიტეტული სხვა ყველაფერი იყო შრომის ზედამხედველობის გარდა. თუმცა, ახლა ტელევიზიები თითქოს ერთმანეთს ეჭიბრებიან, ვინ უფრო განსხვავებულ დეტალს დაანახებს მოსახლეობას, რომ უფრო მეტი რეიტინგი დაიკავონ ერთმანეთთან შედარებით. ეს ერთი მხრივ კარგია, რადგანაც ასეთი უბედური შემთხვევების შემდეგ მაინც გაიგებს მოსახლეობა თუ რამდენად აუცილებელია ქვეყანაში შრომის ინსპექციის გამართულად ფუნქციონირება. მაგრამ მედიის მუშაობა ასე არ უხდა ხდებოდა, სანამ სრულიად უდანაშაულო ადამიანები სამუშაოს ადგილას არსებულ დაუცველ ნორმებს არ შეეწირებიან მანამდე ყურადღების ცენტრში არ ხვდება ასეთი სამუშაო ადგილები. იმის ნაცვლად, რომ ყოველი ტელევიზიისთვის პრიორიტეტული იყოს საგანმანათლებლო გადაცემების გაკეთება და იმ პირობების აღწერა, რაც დღესდღეობით უმეტეს სამუშაო ადგილზე გვხვდება, ტელემაყურებელს მხოლოდ გასართობი გადაცემების ყურებისკენ უბიძგებს რადგანაც მხოლოდ მისი შეთავაზება შეუძლია.

დასკვნა

მოცემულ ნაშრომში საუბარი იყო მედიის მიერ შრომითი ურთიერთობების საკითხის განხილვაზე, ქვეყანაში მიმდინარე საკონსტიტუციო რეფორმების ჭრილში. ზემოთ მოცემულმა კვლევამ აჩვენა, რამდენად სწორად და დემოკრატიულად იყო განხილული მოცემული საკითხი საქართველოში არსებული ტელეარხების მიერ. მოცემული შედეგებიდან შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ საქართველოში არსებული მედია სისტემები მაღალი პოლიტიზირებით გამოირჩევა, სწორედ ეს მოქმედებს ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებზე. ამ ყველაფერს კი იმ შედეგამდე მივყავართ, რომ საზოგადოებას არ აქვს სრულყოფილი და სწორი ინფორმაცია იმ საკითხებზე, რაც მათ პირდაპირ ეხებათ. ეს სწორედ ის საკითხებია, რომლებიც მოსახლეობის ცხოვრების გაუმჯობესებაზე დიდ გავლენას ახდენს და მოითხოვს მათი აზრის დათქმის დაფიქსირებას. სწორედ ეს ყველაფერი უწყობს ხელს, რომ ქვეყანაში მიმდინარე მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები მომავალში მიღებულ იქნას კონსენსუსური გზით.

კვლევამ ასევე აჩვენა, რომ საქართველოში არსებული 3 ყველაზე ყურებადი ტელეარხიდან (რუსთავი 2, იმედი, საზოგადოებრივი მაუწყებელი) არცერთმა მათგანმა არ გაამახვილა ყურადღება შრომით საკითხებზე იმ დოზით, რაც მოსახლეობის სრული ინფორმირებისთვის იქნებოდა საჭირო. თუმცა საზოგადოებრივმა მაუწყებელმა, ზემოთხსენებულ არხებთან შედარებით ყველაზე მეტი დრო და ყურადღება დაუთმო მიმდინარე საკითხის გაშუქებას და პრობლემებზე აქცენტების დასმას.

მიმდინარე პროცესებში ასევე აღსანიშნავია საზოგადოების როლი. ზემოთ განხილულია ის დღის წესრიგი, რომელსაც საზოგადოება და პოლიტიკა ერთად ქმნის, მედია კი ამ დღის წესრიგიდან ირჩევს მისთვის საინტერესოს და ქმნის საკუთარ დღის წესრიგს. ეს კი იმის მანიშნებელია, რომ საზოგადოების როლი დღის წესრიგის სწორად ფორმირებაში

უმნიშვნელოვანესია. ერთია მედიის სუსტი მხარეები, რაც მის ნაკლებად რეპრეზენტატულობაში გამოიხატება და მეორეა საზოგადოების როლი და აქტივობა ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებში ჩართულობისა. თუ საზოგადოებამ არ იაქტიურა და არ დაანახა მედიას, რომ მისი დაინტერესება ამა თუ იმ საკითხის მიმართ დიდია, მაშინ მედია რა თქმა უნდა მისთვის სასარგებლო და რეიტინგის მომტან საკითხებზე გაამახვილებს ყურადღებას.

სწორედ აქედან გამომდინარე, აუცილებელია, ქვეყანაში მოსახლეობის აქტივობის ზრდა მიმდინარე საზოგადოებრივ, პოლიტიკურ და სოციალურ საკითხებთან დაკავშირებით. ის მიდგომა, რომ ესა თუ ის საკითხი მათ არ ეხებათ, ძალიან მძიმე შედეგების მომტანი ხდება დღითი დღე და გარკვეული დროის შემდეგ ყველა ადამიანის პირად ცხოვრებაზე აისახება ის პრობლემა, რაზეც ოდესღაც თვალი დახუჭეს და განზე გადგომა სცადეს. მნიშვნელოვანია სამმხრივი კავშირი იყოს, როგორც ქვეყანაში არსებულ ხელისუფლების, ისე საზოგადოებასა და დამსაქმებლებს შორის. მაშინ, როდესაც სამივე მათგანი ერთნაირდ ზრუნავს და სწორად ასრულებს დაკისრებულ მოვალეობებს და ამასთან ერთად აქტიურად მიმდინარეობს დიალოგი მათ შორის მათთვის იმ მომენტში საინტერესო საკითხზე, საბოლოო ჯამში ამ ყველაფერს ნამდვილად კარგ შედეგამდე მიყვავართ.

გამოყენებული ლიტერატურა

ახალი ამბები საქართველოდან, კონსტიტუციაზე საყოველთაო სახალხო განხილვები დაიწყო, 2017 <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=31248&search=>

კონსტიტუციის გადასინჯვის კანონპროექტის ბუნება, ნიკა დუდაშვილი, 2015

ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი, შრომა და მშრომელთა მდგომარეობა საქართველოში , სტატია, 2017 <https://emc.org.ge/2017/05/01/emc-261/>

სოციალური უფლებების შესახებ საკონსტიტუციო ცვლილებების პროექტი , 2017
<https://emcrights.files.wordpress.com/2017/04/e183a1e1839de183ae18398e18390e1839ae183a3e183a0e18398-e183a3e183a4e1839ae18394e18391e18394e18391e18398.pdf>

ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი, 2017
<https://emc.org.ge/2017/04/12/emc-248/>

ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი, შრომის ინსპექტირების ეფექტური მექანიზმის შექმნის აუცილებლობა, 2016

<https://www.scribd.com/doc/310623810/%E1%83%A8%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%A1-%E1%83%98%E1%83%9C%E1%83%A1%E1%83%9E%E1%83%94%E1%83%A5%E1%83%A2%E1%83%98%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%A1-%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%98%E1%83%96%E1%83%9B%E1%83%98>

ადამიანის უფლებებისა და მონიტორინგის ცენტრი, სტატია, 2016
<https://emc.org.ge/2016/01/30/evrokomisia/>

ყველაფერი ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმების შესახებ, შრომის ინსპექცია და პოლონეთის გამოცდილება, 2016

<http://eugeorgia.info/ka/article/509/shromis-inspeqcia-da-polonetis-gamocdileba--xelisuflebash-agmosavlet-evropis-magalitebs-swavloben/>

„სამართლიანი შრომის ასოციაციის“ მოხსენება საქართველოში არსებული მინიმალური ანაზღაურების თაობაზე, 2015წელი

[http://www.fairlabor.org/sites/default/files/documents/reports/letter to ministry of labor in georgian august 2015.pdf](http://www.fairlabor.org/sites/default/files/documents/reports/letter%20to%20ministry%20of%20labor%20in%20georgian%20august%202015.pdf)

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, არასამთავრობო ორგანიზაციები
საკონსტიტუციო კომისიას მიმართავენ, 2017

<https://gyla.ge/ge/post/arasamtavrobo-organizaciebi-sakonstitucio-komisiას-mimartaven#sthash.UGozfVue.gIMUvW6I.dpbs>

<http://imedi.ge/>

შრომითი უფლებების დაცვა, როგორც ევროპული ინტეგრაციის პოლიტიკის ნაწილი–
განვითარების პერსპექტივები ასოცირების შეთანხმების, ვიზის ლიბერალიზაციის
სამოქმედო გეგმისა და სოციალური ქარტიის ფარგლებში, ფრიდრიხ ებერტის ფონდი,
2016 წელი

M.muskhelishvili, The Choice, 2015

Media Systems and Politics by Daniel C. Hallin (Author), Paolo Mancini (Author), W. Lance
Bennett (Editor), Robert M. Entman (Editor) Cambridge University Press

შრომის კოდექსი 2010, <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1155567>

M.Muskhelishvili, The Mass Media, in: „Building Democracy in Georgia“, Discussion paper N 7,
International IDEA, 2003

მ. მუსხელიშვილი. სამოქალაქო საზოგადოება. ბროშურა, საზოგადოების კვლევის
ცენტრი, თბილისი, 2000, გვ.37-47

სამოქალაქო საზოგადოება: შედარებითი ანალიზი, მარინა მუსხელიშვილი, 2006 წელი

საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, შრომის პირობების ინსპექტირების 2016 წლის
სახელმწიფო პროგრამის დამტკიცების შესახებ, 2016

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3165494>

საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, სახელმწიფო საკონსტიტუციო კომისიის შექმნისა
და სახელმწიფო საკონსტიტუციო კომისიის დებულების დამტკიცების შესახებ, 2016
<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3472813>

<http://rustavi2.ge/>

საქართველოს სახალხო დამცველი, სპეციალური ანგარიში,

2015<http://www.ombudsman.ge/uploads/other/4/4513.pdf>

საქართველოს სახალხო დამცველი, სტატია, 2017

<http://www.ombudsman.ge/ge/news/saqartvelos-saxalxo-damcveli-exmianeba-saxelmwifo-sakonstitucio-komisiis-mier-momzadbul-konstituciis-gadasindjvis-proeqts.page>

ი. ფუტკარაძე. სოციალურ-ეკონომიკური უფლებების საერთაშორისო-სამართლებრივი და კონსტიტუციური რეგულირება. თბილისის ეკონომიკურ ურთიერთობათა უნივერსიტეტის სამეცნიერო შრომების კრებული. გამომცემლობა «უნივერსალი», თბ., 2009;

საკონსტიტუციო კანონპროექტების საჯარო განხილვა, 2017

<http://www.parliament.ge/ge/parlamentarebi/chairman/chairmannews/saqartvelos-regionebshi-konstituciuri-kanonproeqtis-sadjaro-ganxilvebi-dasrulda.page/>

საქართველოს კონსტიტუცია, 2014

<http://www.parliament.ge/ge/kanonmdebloba/constitution-of-georgia-68>

<http://1tv.ge/ge/home.html>

Attachment #1

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Khokhobashvili Mari

Media and Labor Relations in the context of Constitutional Reforms

European Integration and Employment Relations

The work is done for academic degree MA in social sciences

Mater thesis supervisor : Marina Muskhelishvili - Doctor of Political Sciences

Tbilisi, 2017